

Taal

Groep 5
Blok 5

Pit

Handleiding

ThiemeMeulenhoff

Taal

Handleiding • Groep 5 • Blok 5

Picto's

Deze opdracht doe je als je tijd hebt.

Deze opdracht doe je alleen.

Deze opdracht doe je samen.

Deze opdracht doe je in een groepje.

Dit is een bewegingsopdracht.

Deze opdracht schrijf je op een blaadje.

Blok 5 Differentiatie

Cheeta-opdracht

De cheeta-opdracht is een extra opdracht aan het eind van elke les, in te zetten als tempodifferentiatie.

Herhalen en toepassen

Extra oefeningen voor Woordenschat en Taal verkennen.

Leerwerkschrift

Opdracht 1 De leerlingen koppelen een uitspraak waarin een uitdrukking voorkomt aan de persoon die die uitspraak gedaan heeft.

Opdracht 2 De leerlingen maken in drietallen samengestelde zinnen. Twee eenvoudige zinnen moeten bij elkaar gezocht worden door twee leerlingen, vervolgens voegt leerling 3 een voegwoord toe.

Opdracht 3 De leerlingen schrijven de samengestelde zinnen van opdracht 2 op en onderstrepen met rood en groen wat respectievelijk de persoonsvormen en de onderwerpen zijn.

Opdracht 4 De leerlingen geven van een aantal doelwoorden aan of het samenstellingen zijn. Ze schrijven de betekenis op en maken vervolgens een zin met het woord.

Leerwerkschrift

Maat

Opdracht 1 De leerlingen schrijven de goede uitdrukking bij een afbeelding op. Vervolgens maken ze een zin (met de uitdrukking erin) die bij de afbeelding past.

Opdracht 2 De leerlingen maken in drietallen samengestelde zinnen. Twee eenvoudige zinnen zijn gegeven, daarna wordt het voegwoord toegevoegd.

Opdracht 3 De leerlingen schrijven de samengestelde zinnen van opdracht 2 op en onderstrepen met rood en groen wat respectievelijk de persoonsvormen en de onderwerpen zijn.

Pluswerk

Woordenschat

De leerlingen oefenen met de doelwoorden door afbeeldingen te labelen, door toevoegen en wegstrepen van woorden in een betekenisveld, door zinnen te maken en door koppeling aan afbeeldingen.

Taal verkennen

De leerlingen maken trappen van vergelijking af en bedenken nieuwe trappen.

Woordenschat

De leerlingen produceren (in puzzelvorm) associatief een doelwoord op grond van een situatie, verwerken doelwoorden in een verhaaltje en maken een woordkast, woordparaplu en woordspin.

Taal verkennen

De leerlingen oefenen met het herkennen van voorzetsels en het gebruiken van voorzetsels in zinnen (bij een afbeelding).

Extra oefenen

Voor Woordenschat en Taal verkennen kunnen leerlingen extra oefenen. De leerling oefent op eigen niveau, afhankelijk van de resultaten. Zie de handleiding Leerlingsoftware in de cockpit onder 'Bij de methode'.

Spitswerk

Dit werkschrift is bedoeld voor de meerbegaafde leerling en benadert taal vanuit een ander perspectief. De uitdagende taken doen een beroep op hogere cognitieve vaardigheden van de leerling.

H9 Les 1

Spreeken en luisteren

Woordenschat

Leerdoelen

Spreeken en luisteren

- De leerling leert hoe hij in een monoloog goede zinnen gebruikt.
- De leerling leert geheugensteuntjes gebruiken tijdens het spreken.

Woordenschat

- De leerling leert de betekenis van 20 nieuwe woorden.

Lesvoorbereiding

- Zet les 1 klaar op het digibord.
- Bereid het semantiseren van de doelwoorden voor.
- Lees de doelwoorden van les 1.
- Combinatiegroep: print de start- en afsluitopdracht bij deze les.
- Preteaching*: zie de aanwijzingen bij Extra instructie.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat
- combinatiegroep: printblad Start- en afsluitopdracht

Kijkwoorden

- het/de krat
- de twijg
- het verkeerslicht
- het wak
- de zool

Leeswoorden

- iemand het leven redden
- het natuurgebied
- de slag
- vastvriezen
- de windvlaag

Weetwoorden

- ademloos
- de boomtak
- fris (koud)
- het noodweer
- het rechterbeen
- de sloot
- stap voor stap
- sterven
- vanuit zijn ooghoek
- het wolkendek

Hoofdstuk 9
Les 1

Spreeken en luisteren
In het boek is in een monoloog goede zinnen gebruikt.
In het geheugensteuntjes gebruiken tijdens het spreken.

Woordenschat
In het boek is in een monoloog goede zinnen gebruikt.
In het geheugensteuntjes gebruiken tijdens het spreken.

Kijkwoorden

- het krat
- de twijg
- het verkeerslicht
- het wak
- de zool

Leeswoorden

- iemand het leven redden: hulp waardoor iemand niet doodgaat
Wie is in het wak vallen, gaan wij het leven redden?
zegt Nina.
- het natuurgebied: stuk grond met alleen natuur waar men gelukkig mag worden.
Het meeste ligt in een natuurgebied buiten de stad.
- de slag: de beweging van je arm of been als je zwerft of slaat.
Senay maakt een paar slagen op het ijz en komt een stuk vooruit.
- vastvriezen: aan of te zijn vast kunnen te zitten
Het water aan de zijde is vastgevroren aan het ijs in de sloot.
- de windvlaag: plotselinge, harde wind
Een koude windvlaag sloot Paul dichtbij.

Weetwoorden

- ademloos
- de boomtak
- fris (koud)
- het noodweer
- het rechterbeen
- de sloot
- stap voor stap
- sterven
- vanuit zijn ooghoek
- het wolkendek

Brrr ...

1. Bekijk de tekening.

1. Maak de vragen.

1. Wat zijn de kinderen aan het doen?
Antwoord: ze spelen.

2. De kinderen schakelen naar de rand van het ijs. Wat zou er aan de hand kunnen zijn?
Antwoord: ze vallen.

2. Luister en kijk naar het verhaal.

3. Je gaat je mening geven over de diensproeg.
Om gemeen te zijn de diensproeg buiten.

1. Wat is jouw mening? Kan de diensproeg dicht of moet hij open blijven?
2. Waarom vind je dat? Vul ten minste twee goede argumenten in.

3. Benoem je goed voor. Vul de zinnen die je wilt gaan zeggen helemaal in.

4. Bekijk de zinnen: zijn ze goed?
Een goede zin begint met een hoofdletter en eindigt met een punt.
In een goede zin staat een werkwoord.
5. Verbetert de zinnen als dat nodig is.
6. Schrijf woorden als geheugensteuntjes op een blaadje.

4. Vertel je mening in een monoloog aan je groepje.
Benoem na afloop hoe het ging.
1. Spreek je duidelijk, konden de je goed verstaan?
2. Lief je met te veel stilletjes vallen?
3. Begrepen ze je?
4. Hoe weet je dat?

5. Wat is jouw mening?
Teken de volgende brengen veel mensen hun huisdier naar een persoon.
Zou jij dat ook doen? Waarom wel of niet?
Maak goede zinnen.
Antwoord: ik vind het leuk.

Spreektip
Schrijf op wat je wilt gaan spreken. Maak goede zinnen. Schrijf daarna de woorden op en gebruik die als geheugensteuntjes.

6

7

LEERWERKSCHRIFT EN LEERWERKSCHRIFT MAAT blz. 4 – 5 – 6 – 7. Gebruik het antwoordboek voor de antwoorden.

Lesinhoud

20

Introductie

- Vraag de leerlingen of ze wel eens een gewond dier hebben gevonden en wat ze toen gedaan hebben. Vraag ook of ze wel eens bij een dierenopvang zijn geweest.
- Ga naar het digibord en bespreek de leerdoelen met de leerlingen.

Instructie

- Semantiseer een aantal kijkwoorden aan de hand van de afbeeldingen en een aantal leeswoorden aan de hand van de definities en de voorbeeldzinnen.
- Laat de leerlingen de weetwoorden doorlezen en bespreek de voor hen moeilijke woorden. Controleer of ze de betekenis kennen. Besteed extra aandacht aan het woord *ademloos*.
- Oefen de woorden *windvlaag* en *iemand het leven redden*. Vul samen een woordtrap en een woordspin in.
- Vertel de leerlingen dat ze een monoloog gaan houden. De leerling is in zijn eentje aan het woord. Daarbij moet hij op de volgende dingen letten: aansluiten bij zijn publiek, rechtop staan, duidelijk praten, niet te veel pauzes laten vallen, geen stopwoordjes gebruiken. Verder is het belangrijk dat de leerlingen het spreken goed voorbereiden. Daarbij ligt in deze les de nadruk op het maken van goede zinnen en het gebruik van geheugensteuntjes.
- Bekijk samen de opdrachten. Lees de opdrachten voor en licht ze zo nodig toe.

Opdracht 1 Bekijk samen met de leerlingen de afbeelding.

Opdracht 2 Bespreek de vragen.

Opdracht 3 Start op het digibord de verhaalanimeatie *Brrr ...* Stel na afloop controlevragen over het verhaal: Waarom boffen de kinderen? Wat is er met de eend aan de hand? Waar gaan de kinderen met de eend naartoe?

- Bespreek opdracht 4 voor; geef aan dat een mening hebben belangrijk is, maar dat die wel ondersteund moet worden door goede argumenten. Bespreek waarom het belangrijk is dat je goede zinnen schrijft. Bespreek wat een goede zin is. Besteed aandacht aan de revisie: het bekijken en zo nodig verbeteren van een zin die je geschreven hebt. De zin kan gebruikt worden als geheugensteuntje tijdens het spreken.

15

Verwerking

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 4 De leerlingen beschrijven hun mening, beargumenteren deze mening en reflecteren hierop.

Opdracht 5 De leerlingen geven hun mening in een groep.

Opdracht 6 De leerlingen schrijven op wat ze ervan vinden als mensen tijdens hun vakantie dieren naar een pension brengen.

10

Reflectie

- Inventariseer de argumenten voor en tegen het sluiten van de dierenopvang. Vraag de leerlingen of hun mening veranderd is na het horen van de andere argumenten.
- Bespreek het belang van het gebruiken van goede zinnen.

Extra instructie / differentiatie

Preteaching

Bekijk en lees met Maat-leerlingen alvast de doelwoorden.

Instructie

Taalsterk

Vraag een taalsterke leerling of hij iets kan vertellen over een van de doelwoorden van de les.

Leerwerkschrift Maat

Laat de leerlingen de doelwoorden voor de les alvast lezen en met elkaar bespreken.

Opdracht 4

NT2

Laat NT2-leerlingen iets vertellen over dierenopvang in hun land van herkomst.

Compactroute

Woorden en definities lezen, opdracht 2, 3 en 4.

Combinatiegroep

Startopdracht combinatiegroep

De leerlingen maken de startopdracht op het printblad. Ze benoemen feiten en meningen. Ze bedenken een argument bij verschillende meningen.

Afsluitopdracht combinatiegroep

De leerlingen maken de afsluitopdracht op het printblad. Ze vergelijken elkaars argumenten en kiezen het beste argument.

H9 Les 2

Spoken en luisteren

Woordenschat

Leerdoelen

Spoken en luisteren

- De leerling leert luisteren naar een meningtekst.
- De leerling leert nadenken over het doel van de spreker en de luisteraar.
- De leerling leert een meningtekst samenvatten.

Woordenschat

- De leerling oefent de betekenis van de 20 woorden uit les 1.

Lesvoorbereiding

- Zet les 2 klaar op het digibord.
- Preteaching:* zie de aanwijzingen bij Extra instructie.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat

Hoofdstuk 9 Les 2

Spoken en luisteren **Woordenschat**

1. Luister naar het verhaal. Maak aantekeningen.

2. Maak de vragen.

1. Wat doet het dierenopvangcentrum?

2. Hoe ziet de opvang eruit?

3. Hoe komt het dierenopvangcentrum aan geld?

4. Wat vraagt meneer De Leeuw aan de luisteraar?

3. Maak de vragen.

1. In deze tekst een meningtekst?

2. Wat zijn feiten en wat meningen?

3. Wat zijn feiten en wat meningen?

4. Wat zijn feiten en wat meningen?

2. Met welk doel doet meneer De Leeuw aan het interview mee?

3. Met welk doel doet meneer De Leeuw aan het interview mee?

4. Met welk doel doet meneer De Leeuw aan het interview mee?

5. Met welk doel doet meneer De Leeuw aan het interview mee?

6. Met welk doel doet meneer De Leeuw aan het interview mee?

7. Met welk doel doet meneer De Leeuw aan het interview mee?

8. Met welk doel doet meneer De Leeuw aan het interview mee?

9. Met welk doel doet meneer De Leeuw aan het interview mee?

10. Met welk doel doet meneer De Leeuw aan het interview mee?

11. Met welk doel doet meneer De Leeuw aan het interview mee?

12. Met welk doel doet meneer De Leeuw aan het interview mee?

13. Met welk doel doet meneer De Leeuw aan het interview mee?

14. Met welk doel doet meneer De Leeuw aan het interview mee?

15. Met welk doel doet meneer De Leeuw aan het interview mee?

16. Met welk doel doet meneer De Leeuw aan het interview mee?

17. Met welk doel doet meneer De Leeuw aan het interview mee?

18. Met welk doel doet meneer De Leeuw aan het interview mee?

19. Met welk doel doet meneer De Leeuw aan het interview mee?

20. Met welk doel doet meneer De Leeuw aan het interview mee?

LEERWERKSCHRIFT blz. 8 – 9 – 10 – 11. Gebruik het antwoordboek voor de antwoorden.

Hoofdstuk 9 Les 2

Spoken en luisteren **Woordenschat**

1. Luister naar het verhaal. Lees eerst de vragen bij opdracht 2.

2. Maak de vragen.

1. Wat doet het dierenopvangcentrum?

2. Wat voor soort dieren vangt het dierenopvangcentrum op?

3. Wat vraagt meneer De Leeuw aan de luisteraar?

3. Deze luisteraar is een meningtekst. Maak de vragen.

1. Wat zijn feiten en wat meningen? Kies het goede antwoord.

2. Wat zijn feiten en wat meningen? Kies het goede antwoord.

3. Wat zijn feiten en wat meningen? Kies het goede antwoord.

4. Wat zijn feiten en wat meningen? Kies het goede antwoord.

5. Wat zijn feiten en wat meningen? Kies het goede antwoord.

6. Wat zijn feiten en wat meningen? Kies het goede antwoord.

7. Wat zijn feiten en wat meningen? Kies het goede antwoord.

8. Wat zijn feiten en wat meningen? Kies het goede antwoord.

9. Wat zijn feiten en wat meningen? Kies het goede antwoord.

10. Wat zijn feiten en wat meningen? Kies het goede antwoord.

11. Wat zijn feiten en wat meningen? Kies het goede antwoord.

12. Wat zijn feiten en wat meningen? Kies het goede antwoord.

13. Wat zijn feiten en wat meningen? Kies het goede antwoord.

14. Wat zijn feiten en wat meningen? Kies het goede antwoord.

15. Wat zijn feiten en wat meningen? Kies het goede antwoord.

16. Wat zijn feiten en wat meningen? Kies het goede antwoord.

17. Wat zijn feiten en wat meningen? Kies het goede antwoord.

18. Wat zijn feiten en wat meningen? Kies het goede antwoord.

19. Wat zijn feiten en wat meningen? Kies het goede antwoord.

20. Wat zijn feiten en wat meningen? Kies het goede antwoord.

2. Met welk doel doet meneer De Leeuw aan het interview mee?

3. Met welk doel doet meneer De Leeuw aan het interview mee?

4. Met welk doel doet meneer De Leeuw aan het interview mee?

5. Met welk doel doet meneer De Leeuw aan het interview mee?

6. Met welk doel doet meneer De Leeuw aan het interview mee?

7. Met welk doel doet meneer De Leeuw aan het interview mee?

8. Met welk doel doet meneer De Leeuw aan het interview mee?

9. Met welk doel doet meneer De Leeuw aan het interview mee?

10. Met welk doel doet meneer De Leeuw aan het interview mee?

11. Met welk doel doet meneer De Leeuw aan het interview mee?

12. Met welk doel doet meneer De Leeuw aan het interview mee?

13. Met welk doel doet meneer De Leeuw aan het interview mee?

14. Met welk doel doet meneer De Leeuw aan het interview mee?

15. Met welk doel doet meneer De Leeuw aan het interview mee?

16. Met welk doel doet meneer De Leeuw aan het interview mee?

17. Met welk doel doet meneer De Leeuw aan het interview mee?

18. Met welk doel doet meneer De Leeuw aan het interview mee?

19. Met welk doel doet meneer De Leeuw aan het interview mee?

20. Met welk doel doet meneer De Leeuw aan het interview mee?

LEERWERKSCHRIFT MAAT blz. 8 – 9 – 10. Gebruik het antwoordboek voor de antwoorden.

Lesinhoud

5

Introductie

- Vertel de leerlingen dat ze in deze les gaan luisteren naar een bijzondere tekst. Het gaat om een radio-interview met iemand van de dierenopvang. Vraag de leerlingen welke vragen zij zouden stellen in het radio-interview.
- Ga naar het digibord en bespreek de leerdoelen met de leerlingen.

Instructie

- Vertel de leerlingen dat degene die geïnterviewd wordt een mening geeft, argumenten gebruikt en een oproep doet. Herhaal de termen *standpunt*, *argument*, *mening*, *feit*, *spreker*, *luisteraar*.
- Vertel de leerlingen wat een meningtekst is. (Een *meningtekst* is een tekst waarin een mening met argumenten wordt gegeven. Een ander woord voor een meningtekst is een *betog*.)
- Doe de oefening(en) op het digibord.
- Bekijk samen de opdrachten. Lees de opdrachten voor en licht ze zo nodig toe.
- Laat de luistertekst op het digibord horen.

35

Verwerking

Opdracht 1 De leerlingen luisteren naar het verhaal en maken aantekeningen.

Maat De leerlingen luisteren naar het verhaal. Als voorbereiding daarop lezen ze eerst de vragen bij opdracht 2.

Opdracht 2 De leerlingen beantwoorden vragen over het verhaal.

Maat Vergelijkbaar met Basis; de leerlingen kiezen uit gegeven antwoorden.

Opdracht 3 De leerlingen geven aan of de tekst een meningtekst is en waarom. Ze beantwoorden vragen over feiten en meningen die naar voren komen uit het verhaal en over het luisterdoel.

Maat Vergelijkbaar met Basis; de leerlingen beantwoorden alleen de vragen over feiten en meningen.

Opdracht 4 De leerlingen maken een samenvatting van de tekst.

Maat Vergelijkbaar met Basis; het onderwerp van de samenvatting is gegeven.

In de volgende opdrachten wordt de betekenis van de doelwoorden verder uitgebreid.

Opdracht 5 De leerlingen schrijven zinnen met doelwoorden aan de hand van afbeeldingen.

Maat De leerlingen schrijven de goede doelwoorden bij de afbeeldingen.

Opdracht 6 De leerlingen koppelen doelwoorden aan een drietal woorden dat erbij hoort.

Maat De leerlingen schrijven het juiste doelwoord in de zin.

Opdracht 7 De leerlingen maken twee woordparaplu's met de woorden *het noodweer* en *het natuurgebied*.

Maat De leerlingen maken een woordparaplu met het woord *het noodweer*.

5

Reflectie

- Vraag de leerlingen wat het verschil is tussen luisteren naar een verhaal en luisteren naar een meningtekst.
- Kijk voor de antwoorden op het digibord.

Extra instructie / differentiatie

Preteaching

Herhaal een paar doelwoorden. Weten de leerlingen nog wat ze betekenen?

Opdracht 1

Leerwerkschrift Maat

Vertel Maat-leerlingen duidelijk wat het doel van de les is. Ze gaan naar een radio-interview luisteren, zodat ze er straks vragen over kunnen beantwoorden.

Opdracht 2

Dyslexie

Laat een taalsterke leerling de opdrachten voorlezen, terwijl deze leerling meeleest. Daarna worden de opdrachten zelfstandig gemaakt.

Opdracht 5

Taalsterk

Laat taalsterke leerlingen een kruiswoordpuzzel maken met de woorden.

Coöperatieve werkvorm

Opdracht 3

Vorm tweetallen. De leerlingen maken eerst individueel de opdracht (denken). Daarna lezen ze aan elkaar voor wat ze opgeschreven hebben (delen) en geven hun mening/vullen aan (uitwisselen).

Compactroute

Opdracht 1, 2 en 3.

Lesinhoud

20

Introductie

- Ga naar het digibord en vertel de leerlingen dat ze deze les een beeldverhaal gaan lezen. Herinner de leerlingen aan de kenmerken van een beeldverhaal. Noem ook het woord strip als ander woord voor beeldverhaal.
- Bespreek kort de leerdoelen met de leerlingen.

Instructie

- Semantiseer een aantal kijk- en leeswoorden. Beeld de leeswoorden *rondscharrelen* en *met volle teugen genieten* uit. (*rondscharrelen*: loop langzaam rond door het lokaal, blijf steeds even ergens staan)
- Laat de leerlingen de rijtjes weetwoorden doorlezen en bespreek de voor hen moeilijke woorden. Controleer of ze de betekenis kennen.
- Oefen de woorden *kilo* en *vakantieoord* door samen met de leerlingen een woordtrap en een woordspin in te vullen. Gebruik hiervoor de schema's op het digibord. Voorbeeld:
 - woordtrap: *kilo* → gram – ons – kilo
 - woordspin: *vakantieoord* → genieten – zwemmen – huisjes – caravans
- Bekijk samen de opdrachten. Lees de opdrachten voor en licht ze zo nodig toe.

Opdracht 1 Laat de leerlingen het beeldverhaal bekijken. Laat een paar leerlingen de vragen beantwoorden. Leg bij de laatste vraag uit dat je deze strip niet alleen voor je plezier leest. Je leest hem ook om vragen te kunnen beantwoorden.

20

Verwerking

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 2 De leerlingen beantwoorden vragen over de tekstsoort en tekstdoel.

Opdracht 3 De leerlingen maken vragen over het stripverhaal.

Opdracht 4 De leerlingen schrijven het tegengestelde op van de doelwoorden.

Opdracht 5 De leerlingen herschrijven de strip naar een verhaal.

5

Reflectie

- Inventariseer de verschillende meningen over de afbeelding bij opdracht 3. Ga ook in op de argumenten van de leerlingen. Bespreek dat afbeeldingen soms nieuwe informatie geven en soms precies laten zien wat ook in de tekst staat.
- Doe de oefening(en) op het digibord.

Extra instructie / differentiatie

Preteaching

Laat een taalsterke leerling alvast iets over de doelwoorden vertellen.

Instructie

NT2

Vraag aan NT2-leerlingen of zij beeldverhalen kennen uit hun land van herkomst. Vraag of de beeldverhalen er hetzelfde uitzien als dit beeldverhaal.

Opdracht 4

Taalsterk

Laat taalsterke leerlingen een zin bedenken met ieder woord uit de keuzelijst.

Taalzwak

Oefen met deze leerlingen alvast, eventueel mondeling, de woorden en de combinaties. Vorm tweetallen en laat twee taalzwakke leerlingen deze opdracht eerst mondeling samen maken. Daarna kunnen ze het antwoord zelfstandig opschrijven.

Coöperatieve werkvorm

Opdracht 3

Deze opdracht kan in tweetallen gemaakt worden. Beide leerlingen schrijven ieder eerst op een blaadje de antwoorden op. Daarna kijken ze samen na. Als ze het eens zijn, schrijven ze de antwoorden op; anders proberen ze elkaar te overtuigen. Lukt dat niet, dan noteren ze dat ze deze kwestie tijdens de reflectie aan de groep gaan voorleggen.

Compactroute

Woorden en definities lezen, opdracht 1 en 2.

Combinatiegroep

Startopdracht combinatiegroep

De leerlingen geven aan welke doelwoorden ze al wel kennen en welke nog niet en praten hierover in tweetallen.

Afsluitopdracht combinatiegroep

De leerlingen maken zelf een stripverhaal.

Leerdoelen

Woordenschat

- De leerling oefent de betekenis van 10 nieuwe woorden en van de woorden uit les 3.

Lezen

- De leerling leert wat hij kan doen om tijdens het lezen de belangrijkste informatie uit een tekst te onthouden.
- De leerling leert een informatieve tekst samenvatten in een schema.

Lesvoorbereiding

- Zet les 4 klaar op het digibord
- Preteaching*: zie de aanwijzingen bij Extra instructie.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat
- glas of bak water
- voorwerpen om te laten drijven of zinken

Schooltaalwoorden

- drijven
- de eigenschap
- enige (een paar)
- het gewicht
- het kookpunt
- het proefje
- de snelheid
- van invloed zijn op
- het wateroppervlak
- zinken

Hoofdstuk 9
Les 4

Woordenschat
In welke de betekenis van 10 nieuwe woorden en van de woorden uit les 3.

Lezen
In het werk is kan doen om tijdens het lezen de belangrijkste informatie uit een tekst te onthouden. In een informatieve tekst samenvatten in een schema.

Eigenschappen van water
Water is heel bijzonder. Als het vries, wordt het **wateroppervlak hard**. Dat gebeurt bij **het kookpunt** 100 graden. Als je water verwarmt, wordt het stoom. Dat gebeurt bij **het kookpunt** 100 graden. Je kunt in water **drijven** of juist **zinken**. Eenden drijven. Dat komt door het vet in hun veren. Zware dingen zinken met grote **snelheid**. Het **gewicht** van een steen is **van invloed** op hoe snel hij zinkt. Doe een **proefje** met een lege jampot. Vul die met water en steen of een grote en een kleine steentje in. Schud de pot. Kijk goed. De grootste steen zakt als eerste naar de bodem.

1 Lees de tekst Eigenschappen van water. Van welke vragen staat het antwoord in de tekst?
Kies de goede antwoorden.

1 Wanneer bevriest het wateroppervlak?
Kies het goede antwoord.
☒ bij nul graden ☐ als het boven nul is

2 Wat is het kookpunt? **100 graden**

3 Hoe blijven eenden drijven? **Door het vet in hun veren**

4 Wat zinkt sneller?
Meestal antwoorden mogelijk

1 Maak de vragen.

1 Geef aan wat belangrijk is in de tekst. Kies zelf wat je het handigst vindt:
• de belangrijkste dingen onderstrepen
• aantekeningen maken
Meestal antwoorden mogelijk

2 Vul het schema in.
Wat gebeurt er met water bij de aangegeven temperaturen?

0 graden	50 graden	100 graden
bevriest	drijft op	zinkt

3 Welk woord past in de zin?
Vul het woord in de puntzet in.
Kies uit: **invloed** | **zink** | **zinken** | **veel** | **snelheid** | **van invloed zijn op** | **onderwerpen** | **vervaling** | **weegschaal** | **eigenschap** | **kas** | **beveiligen**

1 Door de ... is het koud.
2 Die jongen geniet met ... tegen van de overwinning.
3 Op de tafel liggen ... plaatsmaten.
4 Buiten in het warm, het is 25 ...
5 De bloemen in de ... groeien goed door de warmte.
6 Hij is jenuw, dat is geen goede ...
7 Die kinderen gaan lekker ... in het luke vakantieoord.
8 Wie doet het proefje met een ...
9 Soms komen dieren om doordat ze ... in de kas.
10 Waar is de Nederlandse ... van 'goed morning'?

11 Maar hoge ... moet hij op de finish af.
12 1000 gram is precies een ...
13 Die stenen ... door hun gewicht.
14 Het cijfer voor zijn profieler is van ... op zijn einddijfer.

Welk woord lees je van boven naar beneden in de gekleurde vakjes? **onderwerpen**

4 Beantwoord een gedichtje over water.
Beantwoord ten minste zes zinnen.
Het heeft niet te vriesen.
Meestal antwoorden mogelijk

5 Ben jij al in beweging geweest? Wat heb je beweegt?

LEERWERKSCHRIFT blz. 17 – 18 – 19. Gebruik het antwoordboek voor de antwoorden.

Hoofdstuk 9
Les 4

Woordenschat
In welke de betekenis van 10 nieuwe woorden en van de woorden uit les 3.

Lezen
In het werk is kan doen om tijdens het lezen de belangrijkste informatie uit een tekst te onthouden. In een informatieve tekst samenvatten in een schema.

Eigenschappen van water
Water is heel bijzonder. Als het vries, wordt het **wateroppervlak hard**. Dat gebeurt bij **het kookpunt** 100 graden. Als je water verwarmt, wordt het stoom. Dat gebeurt bij **het kookpunt** 100 graden. Je kunt in water **drijven** of juist **zinken**. Eenden drijven. Dat komt door het vet in hun veren. Zware dingen zinken met grote **snelheid**. Het **gewicht** van een steen is **van invloed** op hoe snel hij zinkt. Doe een **proefje** met een lege jampot. Vul die met water. Steen of een grote en een kleine steentje in. Schud de pot. Kijk goed. De grootste steen zakt als eerste naar de bodem.

1 Lees de tekst Eigenschappen van water.

2 Van welke vragen staat het antwoord in de tekst?
Kies de goede antwoorden.

1 Wanneer bevriest het wateroppervlak?
Kies het goede antwoord.
☒ bij nul graden ☐ als het onder nul is

2 Wat is het kookpunt? **100 graden**

3 Hoe blijven eenden drijven?
☒ omdat de veren weeg ☐ door het vet in hun veren

1 Maak de vragen.

1 Geef aan wat belangrijk is in de tekst. Kies welke manier je het handigst vindt:
• maak aantekeningen
• onderstreep de belangrijkste dingen
Meestal antwoorden mogelijk

2 Vul het schema in.
Wat gebeurt er met water bij de aangegeven temperaturen?

0 graden	50 graden	100 graden
bevriest	drijft op	zinkt

3 Welk woord past in de zin?
Vul het woord in de puntzet in.
Kies uit: **invloed** | **zink** | **zinken** | **veel** | **snelheid** | **van invloed zijn op** | **onderwerpen** | **vervaling** | **weegschaal** | **eigenschap** | **kas** | **beveiligen**

1 Door de ... is het koud.
2 Die jongen geniet met ... tegen van de overwinning.
3 Op de tafel liggen ... plaatsmaten.
4 Buiten in het warm, het is 25 ...
5 De bloemen in de ... groeien goed door de warmte.
6 Hij is jenuw, dat is geen goede ...
7 Die kinderen gaan lekker ... in het luke vakantieoord.
8 Wie doet het proefje met een ...
9 Soms komen dieren om doordat ze ... in de kas.
10 Waar is de Nederlandse ... van 'goed morning'?

11 Maar hoge ... moet hij op de finish af.
12 1000 gram is precies een ...
13 Die stenen ... door hun gewicht.
14 Het cijfer voor zijn profieler is van ... op zijn einddijfer.

Welk woord lees je van boven naar beneden in de gekleurde vakjes? **onderwerpen**

4 Beantwoord een gedichtje over water.
Beantwoord ten minste zes zinnen.
Het heeft niet te vriesen.
Meestal antwoorden mogelijk

5 Ben jij al in beweging geweest? Wat heb je beweegt?

LEERWERKSCHRIFT MAAT blz. 15 – 16 – 17. Gebruik het antwoordboek voor de antwoorden.

Lesinhoud

5

Introductie

- Doe een klein proefje met water voor de klas. Vul een doorzichtige bak of glas met water en neem een voorwerp dat zinkt (bijvoorbeeld een klein steentje) en een voorwerp dat blijft drijven (gummetje). Vraag de leerlingen wat zij denken dat er zal gebeuren als je het voorwerp loslaat boven het water. Vraag ook of ze weten hoe dat komt.
- Vertel de leerlingen dat ze in deze les een tekst gaan lezen over de eigenschappen van water.
- Ga naar het digibord en bespreek de leerdoelen.

Instructie

- Lees samen de tekst *Eigenschappen van water*.
- Doe de oefening(en) op het digibord. Omschrijf de woorden. Laat de leerlingen raden om welk woord het gaat.
- Bekijk samen de opdrachten. Lees de opdrachten voor en licht ze zo nodig toe.

35

Verwerking

Opdracht 1 De leerlingen lezen de tekst en beantwoorden vragen, waarbij ze aangeven of het antwoord wel of niet in de tekst staat.

Maat De leerlingen lezen de tekst.

Opdracht 2 De leerlingen beantwoorden inhoudelijke vragen over de tekst.

Maat De leerlingen beantwoorden vragen over de tekst, waarbij ze aangeven of het antwoord wel of niet in de tekst staat.

Opdracht 3 De leerlingen maken een inhoudelijke samenvatting van de tekst in de vorm van een schema.

Opdracht 4 De leerlingen semantiseren de doelwoorden door het maken van een puzzel.

Opdracht 5 De leerlingen schrijven een gedicht over water.

5

Reflectie

- Bespreek opdracht 3 (leerwerkschrift) en opdracht 2 (leerwerkschrift Maat) met behulp van het digibord. Bekijk samen hoe de schema's gemaakt zijn. Zijn er grote verschillen?
- Kijk voor de antwoorden op het digibord.

Extra instructie / differentiatie

Preteaching

Laat de leerlingen de doelwoorden van les 3 nog een keer bekijken.

Opdracht 2 en 3

Leerwerkschrift Maat

Koppel een Maat- en een taalsterke leerling aan elkaar om op zoek te gaan naar de antwoorden in de tekst. Lees eventueel samen met de Maat-leerlingen de tekst nog een keer en laat per zin aangeven of er belangrijke informatie voor de samenvatting in staat.

Taalsterk

Stimuleer de taalsterke leerlingen om tijdens het lezen al aantekeningen te maken.

Opdracht 4

Leerwerkschrift Maat

Bespreek met de leerlingen de doelwoorden die gebruikt worden in de puzzel.

Coöperatieve werkvorm

opdracht 2 - leerwerkschrift Maat /

opdracht 3 - leerwerkschrift.

Vorm tweetallen. De leerlingen maken eerst individueel de opdracht (denken). Daarna vergelijken ze hun schema's (delen) en bespreken de eventuele verschillen met elkaar. Ook vertellen ze aan elkaar waarom ze voor een bepaalde manier van aantekeningen maken hebben gekozen (uitwisselen).

Compactroute

Opdracht 1, 2 en 3.

Bewegend leren

Bied de leerlingen een bewegingsactiviteit aan. Deze activiteiten staan in de cockpit.

Leerdoelen

Dit kan ik nog

- De leerling herhaalt woorden uit blok 3.

Dit kan ik nu

- De leerling herhaalt woorden uit les 1, 3 en 4.

Lesvoorbereiding

- Print voor iedere leerling het scoreblad Woordenschat of gebruik het groeischrift.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat
- groeischrift of scoreblad Woordenschat

Ontwerp en onderzoekend leren

Werk je met de projectmap, dan kun je deze les vervangen door stap 1 van project 5.

Hoofdstuk 9

Les 5

Woordenschat

Dit kan ik nog

Ik herhaal woorden uit blok 3.

Dit kan ik nu

Ik herhaal woorden uit les 1, 3 en 4.

Dit kan ik nog

1 Welk woord hoort bij het nummer?

Let op: je houdt twee antwoorden over.

Kies uit: de tips | de ceintuur | de franje | de streng | de totempaal | de tattoo | het uitende

1 de streng

2 de tattoo

3 de tips

4 de franje

5 de ceintuur

2 Welk woord past bij de betekenis?

Let op: je houdt twee antwoorden over.

Kies uit: beslist | opvallend | onderscheppen | inlijsten | interactief | opmerken | je afzonderen

1 een rand om een foto of schilderij doen inlijsten

2 afpakken als iets van de een naar de ander gaat onderscheppen

3 alleen willen zijn je afzonderen

4 anders dan gewoon opvallend

5 waarbij meteen iets teruggegaan of teruggezegd wordt interactief

Dit kan ik nu

3 Welk woord past in de zin?

Let op: je houdt twee antwoorden over.

Kies uit: het verleden | is voorzien van | het landschap | de gewoonte | de vlakte | de neerslag | besteden aan

1 Door de neerslag van de laatste tijd is het gras heel erg nat geworden.

2 In het verleden zijn er veel oorlogen gevoerd.

3 Op de vlakte zijn in de verte giraffes en een olifant te zien.

4 Mijn spijkerbroek is voorzien van een knoop.

5 Wat vind je van het schilderij met het landschap erop?

Dit kan ik nu

1 Welk woord past bij de betekenis?

Teken een lijn. Let op: je houdt twee antwoorden over.

gat in het ijs

paal langs de weg met rood, oranje en groen licht

hoe warm het is

duizend gram

apparaat om dingen te wegen

graden

de weegschaal

het wak

de twig

de kilo

het verkeerslicht

de kas

3 Welk woord hoort bij het plaatje?

Let op: je houdt twee antwoorden over.

Kies uit: het proefje | het gewicht | het kookpunt | drijven | enige bomen | de snelheid | zinken

1 enige bomen

2 het proefje

3 het kookpunt

4 het gewicht

5 zinken

LEERWERKSCHRIFT EN LEERWERKSCHRIFT MAAT blz. 20 – 21 – 22 / blz. 18 – 19 – 20. Gebruik het antwoordboek voor de antwoorden.

Lesinhoud

5

Introductie

- Herinner de leerlingen aan het verhaal uit blok 3, waarin Paul, Raoul, Nina en Serap naar het museum gaan. Vraag welke woorden uit die les ze nog weten. Vraag wat een *suppoost* doet. Vraag ook hoe een *pilaar* eruitziet. Ga naar het digibord en doe de oefening(en).
- Vertel de leerlingen dat ze in deze les woorden van twee blokken terug gaan herhalen. Daarna gaan ze woorden uit les 1, 3 en 4 oefenen.

Instructie

- De leerlingen maken zelfstandig de test Woordenschat over de woorden uit blok 3 en uit dit hoofdstuk.
- Bespreek kort hoe de opdrachten gemaakt worden. Ga niet in op de inhoud. Benadruk dat de leerlingen bij de meeste opdrachten twee antwoorden overhouden.

35

Verwerking

Dit kan ik nog

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 1 De leerlingen schrijven de goede woorden bij de afbeelding op.

Opdracht 2 De leerlingen kiezen het goede woord bij de omschrijving.

Opdracht 3 De leerlingen schrijven het woord op dat in de zin past.

Dit kan ik nu

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 1 De leerlingen verbinden het goede woord met de omschrijving.

Opdracht 2 De leerlingen onderstrepen het goede woord bij het aangegeven doelwoord.

Opdracht 3 De leerlingen schrijven de goede woorden bij de afbeelding op.

5

Reflectie

- Bespreek de opdrachten met behulp van het digibord. Laat de leerlingen de resultaten invullen in het groeischrift of op het scoreblad Woordenschat. Laat ze de grafiek bijwerken, zodat ze inzicht krijgen in hun vorderingen.

Extra instructie / differentiatie

Woordenschat Pitstop

Dyslexie

Geef de dyslectische leerlingen meer tijd. Eventueel kunnen ze de test in een aparte ruimte maken.

Compactroute

Alle opdrachten.

Leerdoelen

Taal verkennen

- De leerling leert wat het onderwerp en de persoonsvorm zijn.
- De leerling leert hoe hij het onderwerp en de persoonsvorm in een zin kan herkennen.

Lesvoorbereiding

- Zet les 6 klaar op het digibord.
- Combinatiegroep: print de start- en afsluitopdracht bij deze les.
- Preteaching*: zie de aanwijzingen bij Extra instructie.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat
- combinatiegroep: printblad Start- en afsluitopdracht

Hoofdstuk 9 Les 6

Taal verkennen

- Ik leer wat het onderwerp en de persoonsvorm zijn.
- Ik leer hoe ik het onderwerp en de persoonsvorm in een zin kan herkennen.

Persoonsvorm en onderwerp

In elke zin staat een **persoonsvorm** (pv). De persoonsvorm is een **werkwoord**.

Tessa eet pannenkoeken.
De jongen krijgt nieuwe sportschoenen.

Er zijn drie manieren om de persoonsvorm in een zin te vinden.

- Maak een vraag.
Het werkwoord dat vooraan komt te staan, is de persoonsvorm.

Eet Tessa pannenkoeken? → Eet
Krijgt de jongen nieuwe sportschoenen? → krijgt

- Verander de tijd van de zin.
Het werkwoord dat mee verandert, is de persoonsvorm.

Tessa at pannenkoeken.
De jongen kreeg nieuwe sportschoenen.

- Verander het onderwerp van enkelvoud naar meervoud of andersom.
Het werkwoord dat mee verandert, is de persoonsvorm.

De jongens krijgen nieuwe sportschoenen.

Het **onderwerp** (ond) vertelt wie of wat iets doet of is in een zin.
Het onderwerp in de zin vind je door de vraag te stellen:
wie of wat + persoonsvorm (= wat er bij de persoonsvorm hoort)?

vraag	onderwerp
Femke maakt haar huiswerk.	Femke
De stroopwafel is lekker.	de stroopwafel

Let op!

Onderwerp en persoonsvorm horen bij elkaar.
Als het onderwerp enkelvoud is, is de persoonsvorm ook enkelvoud.
Het meisje gaat naar dansles.
Als het onderwerp meervoud is, is de persoonsvorm ook meervoud.
De meisjes gaan naar dansles.

23

1 Bekijk het uitlegblokje.

2 Lees het verhaal.

- Welk woord is de persoonsvorm? Onderstreep dit woord.
Maak een vraag van elke zin.

Op het meer ligt dik ijs.

Serap heeft een gat in de zool van haar schoen.

Ze trekt haar schaatsen aan.

Bijna valt ze meteen weer om.

Al snel gaat het beter.

- Hoe weet je wat de persoonsvorm is?

Bij een vraagzin die begint met een werkwoord staat de persoonsvorm vooraan.

3 Zoek het onderwerp.

- Lees de zin.
- Maak een vraagzin met wie of wat. Vul de vraagzin in.
- Wat is het antwoord? Dat is het onderwerp.
- Vul het onderwerp achter de vraagzin in.

	vraagzin	onderwerp
a De meisjes kijken naar de eend.	<u>Wie kijken naar de eend?</u>	<u>de meisjes</u>
b De eend is vastgevroren in het ijs.	<u>Wie is vastgevroren in het ijs?</u>	<u>de eend</u>
c Nina trapt met haar schaats in het ijs.	<u>Wie trapt met haar schaats in het ijs?</u>	<u>Nina</u>

24

	vraagzin	onderwerp
d De twijg is sterk genoeg.	<u>Wat is sterk genoeg?</u>	<u>de twijg</u>
e Het ijs is niet zo dik.	<u>Wat is niet zo dik?</u>	<u>het ijs</u>

4 Maak de vragen.

- Lees de vijf zinnen. Onderstreep van elke zin het onderwerp.

- Het meisje tilt de eend uit het ijs.
 - Het meisje is heel voorzichtig.
 - De kinderen brengen de eend bij de dierenopvang.
 - De meisjes geven de eend af aan een meneer.
 - De eend scharrelt rond in de kas.
- Verander in elke zin enkelvoud in meervoud of andersom.
- De meisjes tillen de eend uit het ijs.
 - De meisjes zijn heel voorzichtig.
 - Het kind brengt de eend bij de dierenopvang.
 - Het meisje geeft de eend af aan een meneer.
 - De eenden scharrelen rond in de kas.

- Welk woord verandert nog meer? Hoe noem je dat woord?

zijk is brengen geven scharrelt rond. De persoonsvorm.

- Als het ene woord verandert, verandert het andere woord ook.
Die woorden horen dus bij elkaar. Hoe noem je die twee woorden of woordgroepen?

Onderwerp en persoonsvorm

- Welke twee andere manieren ken je om de persoonsvorm te vinden?

Vraagzin maken en de tijd veranderen

25

5 Maak zinnen.

- Maak zelf drie zinnen.
- Wat is de persoonsvorm? Onderstreep deze met groen.
- Wat is het onderwerp? Onderstreep deze met rood.

Meerdere antwoorden mogelijk.

26

Lesinhoud

20

Introductie

Je kunt bij deze les een instructiefilmpje inzetten.

- Vertel dat je een rijtje woorden gaat voorlezen. Als de leerlingen een werkwoord horen, steken ze hun hand op. Lees de volgende woorden voor (de cursieve woorden zijn werkwoorden): augustus, *houden*, *aaïen*, boeven, muizen, *reizen*, dieven. Ga naar het digibord en doe de oefening(en).
- Vraag de leerlingen om zelf werkwoorden te noemen.
- Bespreek kort de leerdoelen met de leerlingen.

Instructie

- Bespreek met de leerlingen op welke drie manieren je de persoonsvorm van een zin kunt vinden:
 - 1 een vraagzin maken
 - 2 enkelvoud in meervoud veranderen (of andersom)
 - 3 de tijd veranderen

Opdracht 1 Bestudeer samen met de leerlingen het uitlegblok.

- Doe de oefening(en) op het digibord.
- Laat steeds een leerling aangeven wat de persoonsvorm is. Benadruk dat in het uitlegblokje drie manieren worden uitgelegd: een vraagzin maken, enkelvoud in meervoud veranderen en de tijd veranderen.
- Vertel dat het onderwerp van een zin is wie of wat iets doet in die zin. Je kunt het onderwerp vinden door een vraagzin te maken met *wie* of *wat*. Laat steeds een leerling de vraagzin met *wie* of *wat* invullen op het digibord. Vraag daarna wat het onderwerp is en laat de leerling dat ook invullen.
- Leg uit dat onderwerp en persoonsvorm altijd bij elkaar horen.
- Bekijk samen de opdrachten. Lees de opdrachten voor en licht ze zo nodig toe.

20

Verwerking

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 2 De leerlingen onderstrepen de persoonsvorm in de zin. Daarna maken ze een vraag van de zin.

Opdracht 3 De leerlingen zoeken het onderwerp in de zin. Dit doen ze door vraagzinnen te maken met *wie* of *wat*.

Opdracht 4 De leerlingen onderstrepen het onderwerp in de zinnen. Daarna veranderen ze de zinnen door enkelvoud in meervoud te veranderen en andersom. Tot slot beantwoorden ze de vragen.

Opdracht 5 De leerlingen maken zelf drie zinnen en onderstrepen daarin wat de persoonsvorm en het onderwerp zijn. Ze kunnen de afbeelding als inspiratie gebruiken.

5

Reflectie

- Doe de oefening(en) op het digibord. Vraag de leerlingen of het ze goed lukt om de persoonsvorm en het onderwerp in een zin te vinden. Laat een paar leerlingen vertellen wat ze er moeilijk aan vinden.

Extra instructie / differentiatie

Preteaching

Herhaal kort enkelvoud en meervoud.

Instructie

Leerwerkschrift Maat

Controleer of de leerlingen de instructie begrepen hebben. Geef anders nog een verlengde instructie.

Opdracht 2

Taalsterk

Kunnen de leerlingen de persoonsvorm aanwijzen zonder eerst een vraagzin te maken?

Opdracht 3

NT2

NT2-leerlingen hebben vaak moeite met het woordje *er*. Houd daar rekening mee.

Coöperatieve werkvorm

Opdracht 4

Deze opdracht kan in twee- of drietallen (en ook mondeling) gemaakt worden. Om de beurt leest een leerling een zin, zegt het onderwerp, verandert de zin van enkelvoud in meervoud en zegt welk woord er nog meer verandert. De andere leerlingen coachen en controleren. Als ze alle zinnen gedaan hebben, bespreken ze gezamenlijk het antwoord op vraag 4 en 5.

Compactroute

Lezen theorie, opdracht 3 en 4.

Combinatiegroep

Startopdracht combinatiegroep

De leerlingen schrijven de werkwoorden uit de zinnen op.

Afsluitopdracht combinatiegroep

De leerlingen schrijven zo veel mogelijk werkwoorden op en vergelijken ze met die van een klasgenoot.

Leerdoel

Taal verkennen

- De leerling oefent het herkennen en gebruiken van het onderwerp en de persoonsvorm in zinnen.

Lesvoorbereiding

- Zet les 7 klaar op het digibord.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat

Hoofdstuk 9
Les 7

Taal verkennen
• Ik oefen het herkennen en gebruiken van het onderwerp en de persoonsvorm in zinnen.

1 Maak van de zin een vraagzin.
Onderstreep dan in beide zinnen de persoonsvorm.

1 Wij eten pannenkoeken in het restaurant.
2 De kabouters houden van spelletjes.
3 Mijn ouders gaan veranosid naar de kaboutersburg.

2 Verander de tijd van de zin.
Onderstreep dan in beide zinnen de persoonsvorm.

1 De verhuizers verpakken de zware dozen.
2 Het kind maakt veel spelletjes.
3 De boeven gaan er met de buit vandoor.
4 De houtkapper zaagt een boom om.

3 Verander enkelvoud in meervoud en andersom.
Onderstreep dan in beide zinnen de persoonsvorm.

1 De muizen lopen over het dak.
2 In het heel sportieve meester.
3 De jongen neemt een patje bij de frikkaar.

4 Maak vragenlijnen met wie of wat.
Vul de vragenlijnen met wie of wat.

1 Verander enkelvoud in meervoud of andersom.
2 Onderstreep met groen de persoonsvorm.
3 Onderstreep met rood het onderwerp.

1 Verander enkelvoud in meervoud of andersom.
2 Onderstreep met groen de persoonsvorm.
3 Onderstreep met rood het onderwerp.

4 Maak de vragen.
Vul de vragenlijnen met wie of wat.

1 Verander enkelvoud in meervoud of andersom.
2 Onderstreep met groen de persoonsvorm.
3 Onderstreep met rood het onderwerp.

1 Verander enkelvoud in meervoud of andersom.
2 Onderstreep met groen de persoonsvorm.
3 Onderstreep met rood het onderwerp.

5 Bezoek een verhaalje over de.
1. Bezoek een verhaalje over de.
2. Bezoek een verhaalje over de.
3. Bezoek een verhaalje over de.

6 Ben jij al in beweging geweest?
Wat heb je gedaan?

LEERWERKSCHRIFT blz. 27 – 28 – 29 – 30. Gebruik het antwoordboek voor de antwoorden.

Hoofdstuk 9
Les 7

Taal verkennen
• Ik oefen het herkennen en gebruiken van het onderwerp en de persoonsvorm in zinnen.

1 Wij eten pannenkoeken in het restaurant.
2 De kabouters houden van spelletjes.
3 Mijn ouders gaan veranosid naar de kaboutersburg.

2 Verander de tijd van de zin.
Onderstreep dan in beide zinnen de persoonsvorm.

1 De verhuizers verpakken de zware dozen.
2 Het kind maakt veel spelletjes.
3 De boeven gaan er met de buit vandoor.
4 De houtkapper zaagt een boom om.

3 Verander enkelvoud in meervoud en andersom.
Onderstreep dan in beide zinnen de persoonsvorm.

1 De muizen lopen over het dak.
2 In het heel sportieve meester.
3 De jongen neemt een patje bij de frikkaar.

4 Maak vragenlijnen met wie of wat.
Vul de vragenlijnen met wie of wat.

1 Verander enkelvoud in meervoud of andersom.
2 Onderstreep met groen de persoonsvorm.
3 Onderstreep met rood het onderwerp.

1 Verander enkelvoud in meervoud of andersom.
2 Onderstreep met groen de persoonsvorm.
3 Onderstreep met rood het onderwerp.

5 Bezoek een verhaalje over de.
1. Bezoek een verhaalje over de.
2. Bezoek een verhaalje over de.
3. Bezoek een verhaalje over de.

6 Ben jij al in beweging geweest?
Wat heb je gedaan?

LEERWERKSCHRIFT MAAT blz. 25 – 26 – 27 – 28 – 29. Gebruik het antwoordboek voor de antwoorden.

Lesinhoud

5

Introductie

Je kunt bij deze les een instructiefilmpje inzetten.

- Ga naar het digibord en doe de oefening(en). Herkennen de leerlingen de persoonsvorm en weten ze wat het onderwerp van de zin is?
- Bespreek kort het leerdoel van deze les.

Instructie

- Vraag de leerlingen of ze nog weten hoe je de persoonsvorm in een zin kunt vinden. Noem de drie manieren. Geef steeds een voorbeeld. Vraag ook hoe je het onderwerp van een zin kunt vinden. Geef een voorbeeld van een vraagzin met *wie* en een met *wat*.
- Bekijk samen de opdrachten. Lees de opdrachten voor en licht ze zo nodig toe.

35

Verwerking

Opdracht 1 De leerlingen maken van de gegeven zinnen een vraagzin en onderstrepen dan in beide zinnen de persoonsvorm.

Maat De leerlingen vinden de persoonsvorm door het kijken naar en maken van een vraagzin.

Opdracht 2 De leerlingen veranderen de tijd van de gegeven zinnen en onderstrepen dan in beide zinnen de persoonsvorm.

Maat De leerlingen vinden de persoonsvorm door het veranderen van de tijd.

Opdracht 3 De leerlingen veranderen de gegeven zinnen van enkelvoud in meervoud of andersom en onderstrepen in beide zinnen de persoonsvorm.

Maat De leerlingen vinden de persoonsvorm door de zin van enkelvoud naar meervoud te veranderen en andersom.

Opdracht 4 De leerlingen maken vraagzinnen met *wie* of *wat*.

Opdracht 5 De leerlingen oefenen het vinden van het onderwerp door het maken van vraagzinnen.

Maat De leerlingen veranderen enkelvoud in meervoud en andersom en begrijpen zo dat onderwerp en persoonsvorm bij elkaar horen.

Opdracht 6 De leerlingen veranderen de gegeven zinnen van enkelvoud in meervoud en andersom. Ze onderstrepen de persoonsvorm met groen en het onderwerp met rood.

Maat De leerlingen schrijven een verhaal en onderstrepen de persoonsvorm in de zinnen door middel van de drie proeven.

Opdracht 7 De leerlingen schrijven een verhaal en onderstrepen de persoonsvorm in de zinnen door middel van de drie proeven.

5

Reflectie

- Bespreek opdracht 6 (leerwerkschrift) en 5 (leerwerkschrift Maat). Vraag de leerlingen welke twee woorden steeds bij elkaar horen (onderwerp en persoonsvorm). Vraag hoe ze dat weten. (Als het onderwerp verandert, verandert de persoonsvorm ook.)
- Kijk voor de antwoorden op het digibord.

Extra instructie / differentiatie

Opdracht 1 tot en met 3

Taalsterk

Laat de leerlingen de tussenstap overslaan en direct de persoonsvorm onderstrepen of kleuren.

Opdracht 4

Taalsterk

De taalsterke leerlingen kunnen deze opdracht overslaan.

Opdracht 5

Leerwerkschrift Maat

Doe de opdracht eerst mondeling met de leerlingen. Geef het meervoud of enkelvoud van de zinnen (mijn zussen, mijn tante, mijn vriendinnen) en laat de leerlingen de zin afmaken.

Coöperatieve werkvorm

Opdracht 4

Deze opdracht kan in tweetallen gedaan worden. Leerling 1 leest de zin voor.

Leerling 2 maakt er een vraagzin met *wie* of *wat* van. Leerling 1 geeft vervolgens het antwoord op die vraag en daarna zegt leerling 2 wat het onderwerp is. Bij de volgende zin wisselen ze van rol.

Compactroute

Opdracht 6 en 7.

Bewegend leren

Bied de leerlingen een bewegingsactiviteit aan. Deze activiteiten staan in de cockpit.

Leerdoel

Schrijven

- De leerling leert hoe hij een reclametekst schrijft.

Lesvoorbereiding

- Zet les 8 klaar op het digibord.
- Bekijk de reclameposter.
- Verzamel eventueel enkele reclameposters voor goede doelen.
- Combinatiegroep: print de start- en afsluitopdracht bij deze les.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat
- reclameposters voor goede doelen
- combinatiegroep: printblad Start- en afsluitopdracht

Hoofdstuk 9
Les 8

Schrijven
• Ik leer hoe ik een reclametekst schrijf.

Een reclame is een tekst die je wil overhalen. De tekst wil je overhalen om iets te kopen of iets te doen.

De kop trekt de aandacht. Bijvoorbeeld door het gebruik van grote of gekleurde letters.

Een slogan is een korte, kernachtige tekst die wordt gebruikt in reclames. Je noemt het ook wel een slagzin.

Er wordt uitgelegd waarom het doel belangrijk is.

Een plaatje trekt de aandacht. Bijvoorbeeld omdat het zellig, spannend, grappig of leuk is.

Ten slotte krijg je informatie over de website of het rekeningnummer.

1 Lees de reclametekst 'Steun de dieren!'

2 Maak de vragen.

1 Reclames hebben altijd een kop. Wat is de kop bij deze reclame?
Steun de dieren!

2 Wat valt je op aan de kop?
Bijvoorbeeld: De kop heeft grote letters en is afgedrukt.

3 Op reclameposters wordt altijd een speciale lay-out gebruikt.
Lay-out betekent opmaak. Vul in welke onderdelen van lay-out jij ziet op de poster.

Bijvoorbeeld:

- verschillende lettertypes
- plaatjes
- verschillende kleuren
- (de kop is groot en groen, de slogan is rood, de afbeelding trekt de aandacht)

4 Zoek de zinnen die vet en cursief zijn.
Je kunt letters op verschillende manieren gebruiken. Dat doe je om de aandacht te trekken. Bijvoorbeeld **vet** of *cursief*.

1 Welke zinnen zijn vet?
Steun de dieren!
Dierenopvang is belangrijk, want:
a. Dieren hebben recht op een goed leven.
b. Zieke dieren hebben recht op...

2 Welke zinnen zijn cursief?
Steun de dieren!
Doe een goede daad, help de dieren!

5 Maak de vragen.

1 Wat is de slogan van deze reclame?
Doen een goede daad, help de dieren!

2 Bedenk zelf nog een andere goede slogan.
Meerdere antwoorden mogelijk.

6 Lees het stukje: 'Dierenopvang is belangrijk, want: ...'

1 Maak de volgende zin af.
Zieke dieren hebben recht op *een goede verzorging.*

2 Kun je zelf nog een goed argument verzinnen? Waarom is dierenopvang belangrijk?
Meerdere antwoorden mogelijk.

3 Bekijk de poster nog eens goed.
Zou jij geld overmaken als je deze poster ziet?
Leg je antwoord uit.
Meerdere antwoorden mogelijk.

4 Hoe kun je de poster nog beter maken, zodat nog meer mensen de dierenopvang gaan steunen? Wat zou jij dan nog willen veranderen of toevoegen?
Meerdere antwoorden mogelijk.

7 Maak een andere lay-out voor deze reclame.
Gebruik dezelfde tekst, maar een andere opmaak (kleuren, lettertype).
Tier beoordeling van de leerkracht.

Lesinhoud

15

Introductie

- Vraag de leerlingen wat ze een leuke reclame vinden op televisie. Ga naar het digibord en vraag daarna welke andere manieren er zijn om reclame te maken (radiospotjes, advertenties in kranten of bladen, banners op internet, folders in de brievenbus, posters).
- Vertel de leerlingen dat het in deze les gaat om een reclameposter voor een goed doel. Inventariseer bij de leerlingen wat zij denken dat op zo'n poster staat. Laat eventueel de meegebrachte posters zien.
- Bespreek kort het leerdoel met de leerlingen.

Instructie

- Bespreek de belangrijkste elementen van een reclame (eventueel aan de hand van de meegebrachte posters):
 - *kop*: de kop is bedoeld om de aandacht te trekken, hij moet dus opvallen;
 - *lay-out*: de lay-out betekent hoe de reclame eruitziet. Een ander woord voor lay-out is *opmaak*. De lay-out bestaat uit verschillende onderdelen, zoals het gebruik van verschillende lettertypes, afbeeldingen, verschillende kleuren en witregels. Bespreek met de leerlingen waar deze onderdelen op de poster gebruikt zijn;
 - *lettertype*: er kan gebruikgemaakt worden van grote en kleine letters, maar ook van verschillende soorten letters. Daarnaast kan er nog gebruikgemaakt worden van cursief en vet;
 - *slogan*: een slogan is een korte, kernachtige zin die in reclames gebruikt wordt, bijvoorbeeld: 'Haal meer uit je haar' (shampoo).
- Bekijk eventueel de leestekst samen met de leerlingen.

20

Verwerking

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 1 De leerlingen lezen de reclametekst *Steun de dieren!*.

Opdracht 2 De leerlingen maken vragen over de kop van de tekst.

Opdracht 3 De leerlingen benoemen onderdelen van de lay-out van de reclameposter.

Opdracht 4 De leerlingen maken vragen over lettertypes en leren hoe je deze kunt inzetten om de aandacht te trekken.

Opdracht 5 De leerlingen zoeken de slogan in de tekst en schrijven zelf ook een slogan.

Opdracht 6 De leerlingen bekijken de poster kritisch en formuleren hun mening, voorzien van argumenten.

Opdracht 7 De leerlingen maken een nieuwe lay-out voor de poster.

10

Reflectie

- Bespreek opdracht 5 met behulp van het digibord. Beoordeel met elkaar de verschillende slogans en kies de beste slogan.

Extra instructie / differentiatie

Opdracht 5

Leerwerkschrift Maat

Controleer door vragen te stellen of de Maat-leerlingen de instructie begrepen hebben.

Opdracht 6

Taalsterk

Laat twee taalsterke leerlingen met elkaar discussiëren over de argumenten die ze bedacht hebben. Zo oefenen ze extra in het geven van hun mening en verduidelijken van hun standpunt. Kunnen ze de ander overtuigen van hun mening?

Coöperatieve werkvorm

Opdracht 6

Vorm viertallen. In een rondpraat vertellen de leerlingen (na denktijd) om de beurt waarom zij vinden dat dierenopvang belangrijk is. Zorg ervoor dat ieder evenveel tijd krijgt. Eén leerling vat na de ronde de mening van de groep samen. Dan volgt de tweede rondpraat over het wel of niet overmaken van geld. Om de beurt vertellen de leerlingen of zij geld zouden overmaken en waarom wel of niet. Ook geven ze aan wat ze eventueel zouden veranderen aan de poster.

Compactroute

Opdracht 1 tot en met 5.

Combinatiegroep

Startopdracht combinatiegroep

De leerlingen bedenken welke slogans ze kennen en verzinnen dan zelf een slogan.

Afsluitopdracht combinatiegroep

De leerlingen vergelijken hun slogans met elkaar en kiezen de beste slogan.

H9 Les 9

Schrijven

Leerdoel

Schrijven

- De leerling oefent het schrijven van een reclametekst.

Lesvoorbereiding

- Zet les 9 klaar op het digibord.
- Preteaching:* zie de aanwijzingen bij Extra instructie.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat
- grote vellen papier en knutselmateriaal voor de poster

Hoofdstuk 9
Les 9

Schrijven
• Ik oefen het schrijven van een reclametekst.

Een **reclame** is een tekst die je wil overhalen. De tekst wil je overhalen om iets te kopen of iets te doen.

De kop trekt de aandacht. Bijvoorbeeld door het gebruik van grote of gekleurde letters.

Een slogan is een korte tekst die wordt gebruikt in reclames. Je noemt het ook wel een slagzin.

Er wordt uitgelegd waarom het doel belangrijk is.

Een plaatje trekt de aandacht. Bijvoorbeeld omdat het zielig, spannend, grappig of leuk is.

Ten slotte krijg je informatie over de website of het bankrekeningnummer.

1 Je gaat een reclameposter maken voor een goed doel. Welk goed doel kies je?

1 Kies uit:

☐ Unicef: komt op voor de rechten van alle kinderen, vooral in landen waar armoede of oorlog is.

☐ Wereldnatuurfonds: komt op voor bedreigde dieren. Wil voorkomen dat dieren uitsterven.

☐ Stichting Doe een wens: vervult de wens van kinderen met een ernstige ziekte.

2 Waarom kies je dit doel?

Meerdere antwoorden mogelijk.

2 Bedenk de kop en de slogan van de poster.

1 Mijn kop is: *Meerdere antwoorden mogelijk.*

Schrijf de kop op de goede plaats op de poster.

2 Bedenk nu een slogan.

Schrijf de slogan op de goede plaats op de poster.

3 Leg uit waarom het doel belangrijk is.

1 Bedenk ten minste twee argumenten. Zorg ervoor dat het goede argumenten zijn die mensen kunnen overtuigen.

Argument 1: *Meerdere antwoorden mogelijk.*

Argument 2: *Meerdere antwoorden mogelijk.*

2 Schrijf je argumenten op de goede plaats op de poster.

4 Maak de reclameposter af.

1 Maak een tekening op de goede plaats op de poster. De tekening moet bij het goede doel passen en mag best grappig zijn.

2 Vul een website en een bankrekeningnummer in. Je mag dit zelf verzinnen.

5 Ben je tevreden over de poster? Waarom wel of niet?

1 Kijk je poster na. Wat wil je nog verbeteren?

2 Beslis hoe je lay-out eruit gaat zien.

Welke lettertypen ga je gebruiken? *Meerdere antwoorden mogelijk.*

Waar? *Meerdere antwoorden mogelijk.*

4 Kies één van de andere goede doelen.

1 Kies één van de andere goede doelen bij opdracht 1.

2 Bedenk twee slogans voor dat goede doel.

Meerdere antwoorden mogelijk.

LEERWERKSCHRIFT blz. 36 – 37 – 38. Gebruik het antwoordboek voor de antwoorden.

Hoofdstuk 9
Les 9

Schrijven
• Ik oefen het schrijven van een reclametekst.

Een **reclame** is een tekst die je wil overhalen. De tekst wil je overhalen om iets te kopen of iets te doen.

De kop trekt de aandacht. Bijvoorbeeld door het gebruik van grote of gekleurde letters.

Een slogan is een korte tekst die wordt gebruikt in reclames. Je noemt het ook wel een slagzin.

Er wordt uitgelegd waarom het doel belangrijk is.

Een plaatje trekt de aandacht. Bijvoorbeeld omdat het zielig, spannend, grappig of leuk is.

Ten slotte krijg je informatie over de website of het bankrekeningnummer.

1 Je gaat een reclameposter maken voor een goed doel. Welk goed doel kies je?

1 Kies uit:

☐ Unicef: komt op voor de rechten van alle kinderen, vooral in landen waar armoede of oorlog is.

☐ Wereldnatuurfonds: komt op voor bedreigde dieren. Wil voorkomen dat dieren uitsterven.

☐ Stichting Doe een wens: vervult de wens van kinderen met een ernstige ziekte.

2 Waarom kies je dit doel?

Meerdere antwoorden mogelijk.

2 Bedenk de kop van de poster.

1 De kop moet aanspreken. Je moet in één keer weten waar het over gaat.

Mijn kop is: *Meerdere antwoorden mogelijk.*

2 Wat ga je doen om ervoor te zorgen dat je kop opvalt?

Meerdere antwoorden mogelijk.

3 Schrijf de kop op de goede plaats op de poster.

3 Bedenk de slogan voor je poster.

Let op: een slogan is kort en krachtig.

Meerdere antwoorden mogelijk.

Schrijf de slogan op de goede plaats op de poster.

4 Leg uit waarom het doel belangrijk is.

1 Bedenk twee argumenten.

Argument 1: *Meerdere antwoorden mogelijk.*

Argument 2: *Meerdere antwoorden mogelijk.*

2 Schrijf je argumenten op de goede plaats op de poster.

5 Maak de reclameposter af.

1 Maak een tekening op de goede plaats op de poster.

2 Vul een website en een bankrekeningnummer in. Je mag die zelf verzinnen.

3 Ben je helemaal klaar? Wil je nog wat veranderen? Maak dan nu je poster in het echt.

4 Laat je poster aan een klasgenootje zien.

Vindt hij jouw poster overtuigend? Zou hij geld voor het goede doel geven? Waarom wel of niet?

Meerdere antwoorden mogelijk.

LEERWERKSCHRIFT MAAT blz. 34 – 35 – 36. Gebruik het antwoordboek voor de antwoorden.

Lesinhoud

5

Introductie

- Ga naar het digibord en laat een paar reclameposters zien. Bespreek de kenmerken van de posters.
- Bespreek kort het leerdoel met de leerlingen.

Instructie

- Bekijk de reclameposter in de leerwerkschriften. Bespreek wat bij een reclame belangrijk is: een opvallende kop, een goede lay-out en een pakkende slogan.
- Bespreek hoe de opdrachten gemaakt moeten worden.

35

Verwerking

Opdracht 1 De leerlingen kiezen het goede doel dat hen het meest aanspreekt.

Opdracht 2 De leerlingen maken een kop en een slogan voor een reclameposter.

Maat De leerlingen bedenken de kop van een reclameposter.

Opdracht 3 De leerlingen geven aan waarom het doel belangrijk is en bedenken goede argumenten.

Maat De leerlingen bedenken een slogan voor een reclameposter.

Opdracht 4 De leerlingen maken een pakkende afbeelding en vullen verdere gegevens in op de reclameposter.

Maat De leerlingen beargumenteren waarom hun goede doel belangrijk is.

Opdracht 5 De leerlingen kijken de reclameposter na en bedenken welke lettertypes ze gaan gebruiken.

Maat De leerlingen maken een pakkende afbeelding en vullen verdere gegevens in op de reclameposter.

Opdracht 6 De leerlingen bedenken twee slogans voor een van de andere goede doelen.

Maat De leerlingen laten hun poster door een klasgenoot beoordelen.

5

Reflectie

- Bespreek hoe het schrijven van de reclameposter ging. Vraag aan de leerlingen of ze veel moesten verbeteren. Vraag ook waar dat dan over ging.
- Kijk voor de antwoorden op het digibord.

Extra instructie / differentiatie

Preteaching

Blik nog even terug op de reclametekst in les 8. Bespreek welke onderdelen belangrijk zijn.

Opdracht 5

Leerwerkschrift Maat

Stimuleer Maat-leerlingen om te kijken waar ze hun poster zouden willen veranderen.

Coöperatieve werkvorm

Opdracht 1 tot en met 5

Vorm tweetallen. Bij opdracht 1 kiezen de leerlingen samen voor hetzelfde doel. Daarna maken ze eerst individueel de opdrachten 2 tot en met 5. Vervolgens lezen ze aan elkaar voor wat ze opgeschreven hebben en geven hun mening. Eventueel maken ze dan bij opdracht 6 gezamenlijk hun poster.

Compactroute

Opdracht 1 tot en met 5.

Leerdoelen

Dit kan ik nog

- De leerling herhaalt de trappen van vergelijking uit blok 3.

Dit kan ik nu

- De leerling herhaalt onderwerp en persoonsvorm.
- De leerling herhaalt hoe hij onderwerp en persoonsvorm in een zin kan herkennen.

Lesvoorbereiding

- Print voor iedere leerling het scoreblad Taal verkennen of gebruik het groeischrift.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat
- groeischrift of scoreblad Taal verkennen

Ontwerpend en onderzoekend leren

Werk je met de projectmap, dan kun je deze les vervangen door stap 2 van project 5.

Hoofdstuk 9
Les 10

Taal verkennen

Dit kan ik nog
• Ik herhaal de trappen van vergelijking uit blok 3.

Dit kan ik nu
• Ik herhaal onderwerp en persoonsvorm.
• Ik herhaal hoe je onderwerp en persoonsvorm in een zin kunt herkennen.

Dit kan ik nog

1 Kijk naar de tekening en vergelijk de kinderen met elkaar.

Maak de zinnen af.
Let op: je houdt twee antwoorden over.

Kies uit: dikst | klein | langer | dunst | kleiner | tang | dikker

- Lotte is kleiner dan Joeri.
- Fatima is het dunst van alle kinderen.
- Joeri is dikker dan Milan.
- Kelsey heeft langer haar dan Lotte.
- Mehmet is niet zo lang als Kelsey.

2 Welk woord past in de zin?

Let op: je houdt twee antwoorden over.

Kies uit: lief | groener | lekkerst | fijner | hard | groter | duurst

- Het gras is niet altijd groener aan de overkant.
- Die schoenen lopen prima, maar deze zitten het lekkerst.
- Ik vind mijn konijn heel lief.
- Van alle horloges was deze het duurst.
- Mare is al veel groter dan haar broertje.

39

Dit kan ik nu

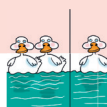
1 Wat is de persoonsvorm?

Doe de proeven om de persoonsvorm te vinden.

- Vul de zin die je krijgt in.
- Vul de persoonsvorm in.

de proef	de zin	de zin die je krijgt	de persoonsvorm
1 vraagzin maken	De aardappels liggen op de weegschaal.	<u>Liggen de aardappels op de weegschaal?</u>	<u>liggen</u>
2 tijd veranderen	Het vakantieoord ligt in de bossen.	<u>Het vakantieoord ligt in de bossen.</u>	<u>ligt</u>
3 enkelvoud/meervoud veranderen	De eenden drijven op het water.	<u>De eend drijft op het water.</u>	<u>drijft</u>
4 vraagzin maken	De auto rijdt met hoge snelheid door de straat.	<u>Rijdt de auto met hoge snelheid door de straat?</u>	<u>rijdt</u>
5 enkelvoud/meervoud veranderen	In de winter bevriest de rivier.	<u>In de winter bevroest de rivier.</u>	<u>bevroest</u>

40

2 Maak een vraagzin met wie of wat.

- Vul de vraagzin in.
- Welk woord is het onderwerp?
- Vul het onderwerp in.

de zin	de vraagzin met wie of wat	het onderwerp
1 De meester schrijft op het bord.	<u>Wie schrijft op het bord?</u>	<u>de meester</u>
2 De boomtak zwiept heen en weer in de wind.	<u>Wat zwiept heen en weer in de wind?</u>	<u>de boomtak</u>
3 Het wolkendek is heel dik.	<u>Wat is heel dik?</u>	<u>het wolkendek</u>
4 Het verkeerslicht springt op groen.	<u>Wat springt op groen?</u>	<u>het verkeerslicht</u>
5 Stap voor stap loopt Nina naar de kant.	<u>Wie loopt stap voor stap naar de kant?</u>	<u>Nina</u>

3 Zoek de persoonsvorm en het onderwerp.

- Vul de persoonsvorm in.
- Vul daarna het onderwerp in.

	persoonsvorm	onderwerp
1 De twijg buigt mee met de wind.	<u>buigt</u>	<u>de twijg</u>
2 Ik heb de slag van het schaatsen nog niet te pakken.	<u>heb</u>	<u>ik</u>
3 Hij schaatst om het wak in het ijs heen.	<u>schaatst</u>	<u>hij</u>
4 We doen een wandeling in het natuurgebied.	<u>doen</u>	<u>we</u>
5 Zij kijkt vanuit haar ooghoeken naar de burgemeester.	<u>kijkt</u>	<u>zij</u>

41

Lesinhoud

5

Introductie

Je kunt bij deze les een instructiefilmpje inzetten.

- Ga naar het digibord en bespreek aan de hand van de zinnen wat de leerlingen in blok 3 over de trappen van vergelijking hebben geleerd.
- Bespreek kort de leerdoelen. Bespreek wat de leerlingen deze week geleerd hebben over de persoonsvorm en het onderwerp.

Instructie

- De leerlingen maken zelfstandig de test Taal verkennen.
- Bespreek de opdrachten met de leerlingen. Ga niet in op de inhoud.

35

Verwerking

Dit kan ik nog

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 1 De leerlingen kijken naar de afbeelding en vullen de goede woorden van de trappen van vergelijking in.

Opdracht 2 De leerlingen vullen het goede woord in de zin in.

Opdracht 3 De leerlingen vullen de juiste vorm van de trappen van vergelijking in de zin in.

Dit kan ik nu

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 1 De leerlingen schrijven de persoonsvorm van de zinnen op met behulp van een van de drie proeven.

Opdracht 2 De leerlingen maken een vraagzin van de gegeven zin en vinden zo het onderwerp.

Opdracht 3 De leerlingen schrijven de persoonsvorm en het onderwerp van de gegeven zinnen op.

5

Reflectie

- Bespreek de opdrachten met behulp van het digibord. Laat de leerlingen de resultaten invullen in het groeischrift of op het scoreblad Taal verkennen. Laat ze de grafiek bijwerken, zodat ze inzicht krijgen in hun vorderingen.

Extra instructie / differentiatie

Taal verkennen Pitstop

Dyslexie

Geef de dyslectische leerlingen meer tijd. Eventueel kunnen ze de test in een aparte ruimte maken.

Compactroute

Alle opdrachten.

H10 Les 1

Spreken en luisteren

Woordenschat

Leerdoelen

Spreken en luisteren

- De leerling leert terugkijken op een monoloog.
- De leerling leert vertellen wat hij van een monoloog vindt en waarom.

Woordenschat

- De leerling leert de betekenis van 20 nieuwe woorden.

Lesvoorbereiding

- Zet les 1 klaar op het digibord.
- Bereid het semantiseren van de doelwoorden voor.
- Combinatiegroep: print de start- en afsluitopdracht bij deze les.
- *Preteaching*: zie de aanwijzingen bij Extra instructie.

Material

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat
- combinatiegroep: printblad Start- en afsluitopdracht

Kijkwoorden

- de cameraploeg
- de/het duin
- de vervuiling
- de watervogel
- de wilg

Leeswoorden

- aansterken
- belanden
- dartelen
- gezamenlijk
- het personeel

Weetwoorden

- de bosrand
- de eekhoorn
- de glimlach
- de knipoo
- zich zorgen maken (om)

- het moeras
- het natuurlandschap
- de oorzaak
- verlaten (weggaan)
- zorgzaam

[illegible]

3 Maak de vragen.

1 Waar is de vriendenclub?

Op de diensproeg

2 Waarom heeft de mevrouw een katje in haar handen?

Opvochtel en het te verlegen

3 Heb jij wel eens een zak die getuigt?

Mensche antwoorden moeghe

4 De burgemeester houdt een monsting. Wat is een monsting ook alweer?

Een burgemeester (voor één persoon)

5 Wat vind je ervan dat Jarmel zo knead reagieren?

Begijn je antwoord zo:
 Ik zou niet zo knead reagieren, omdat ...
 Of begin je antwoord zo:
 Ik zou niet zo knead reagieren als Jarmel, omdat ...

Mensche antwoorden moeghe

4 Maak de vragen.

1 Lotster en kije naar het verhaad.

Ch

2 Maak de vragen.

1 Lotster reig eens naar het laatste stakje.

1 Maak de zin van de burgemeester af.

Hied veel centjes waarmee andere dingen in een stad kunnen worden gebrouet, zoals *Mensche antwoorden moeghe*

2 Wat vindt de vriendenclub daarvan?

Zuig het en eet mee een

3 Begrijp je waarom de kinderen zo reagieren?

Mensche antwoorden moeghe

4 Chel dat je bij de vriendenclub hoort. Wat zou jij den legen de burgemeester zeggen?

Mensche antwoorden moeghe

5 Heut een monsting

Je bent hier niet eens met de burgemeester.
 Begreep na afloop met je groepje hoe het is gegaan.

Gebruik deze kenwoorden:
 nieuw opvachtel
 onvorige reigat
 gek ingetroend
 knorftel

6 Lotster en kije naar het verhaad.

Ch

7 Maak de vragen.

1 Lotster reig eens naar het laatste stakje.

1 Maak de zin van de burgemeester af.

Hied veel centjes waarmee andere dingen in een stad kunnen worden gebrouet, zoals *Mensche antwoorden moeghe*

2 Wat vindt de vriendenclub daarvan?

Zuig het en eet mee een

3 Begrijp je waarom de kinderen zo reagieren?

Mensche antwoorden moeghe

4 Chel dat je bij de vriendenclub hoort. Wat zou jij den legen de burgemeester zeggen?

Mensche antwoorden moeghe

5 Zou jij in een diensproeg willen werken? Waarom wel of niet?

Mensche antwoorden moeghe

Lesinhoud

20

Introductie

- Begin met: 'Stel dat je graag wilt logeren bij een vriendje. Hoe zou je dat vragen aan je ouders?' Houd een monoloog. Doe het zelf voor op twee verschillende manieren: een keer sloom en niet actief en een keer vrolijk en enthousiast.
- Vraag naar reacties van de leerlingen. Wat vonden zij een goede monoloog en waarom?
- Ga naar het digibord en bespreek kort de leerdoelen met de leerlingen.

Instructie

- Semantiseer een aantal kijk- en leeswoorden.
- Laat de afbeeldingen zien om de begrippen te visualiseren. Maak *dartelen* duidelijk door er een zin mee te maken of beeld het woord uit.
- Doe de oefening(en) op het digibord.
- Laat de leerlingen de rijtjes weetwoorden doorlezen en bespreek de moeilijke woorden.
- Oefen het woord *de wilg* door samen met de leerlingen een woordparaplu in te vullen. Voorbeeld woordparaplu: *bomen* → wilg – eik – den – iep – berk.
- Bekijk samen de opdrachten. Lees de opdrachten voor en licht ze zo nodig toe.

Opdracht 1 Bekijk en bespreek samen met de leerlingen de afbeelding. Schenk aandacht aan de twee situaties: de kinderen zijn bij de dierenopvang en de burgemeester houdt een monoloog in de camera.

Opdracht 2 Maak samen met de leerlingen de voorbereidende vragen over de afbeelding.

Opdracht 3 Start op het digibord de verhaalanimatie *De eend*. Stel na afloop controlevragen en leg de nadruk op reflectie op de monoloog.

Opdracht 4 De leerlingen luisteren nogmaals naar het laatste stuk van het verhaal. Bespreek de vragen en schenk aandacht aan vraag 2. De leerlingen leven zich in de vriendenclub in en in Jamal. Ze bedenken of ze net zoals Jamal zouden reageren of niet.

20

Verwerking

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 5 De leerlingen houden een monoloog waarin ze vertellen dat ze het niet eens zijn met de burgemeester. Laat de andere leerlingen vertellen wat ze van de monoloog vinden.

Opdracht 6 De leerlingen schrijven op of ze in een dierenopvang zouden willen werken.

5

Reflectie

- Vraag aan de leerlingen of ze nu weten wat een monoloog is. Kunnen ze een voorbeeld geven van wanneer iemand een monoloog houdt?
- Doe de oefening(en) op het digibord.

Extra instructie / differentiatie

Preteaching

Laat de leerlingen de doelwoorden bekijken en lezen. Laat ze de moeilijke woorden achter in hun leerwerkschrift opschrijven bij Mijn pittige woorden.

Instructie

Taalsterk

Vraag een taalsterke leerling of hij iets kan vertellen over een van de doelwoorden van de les.

Leerwerkschrift Maat

Laat de leerlingen de doelwoorden voor de les alvast lezen en met elkaar bespreken.

Opdracht 4

Taalsterk

Laat taalsterke leerlingen een tweede monoloog houden over een zelfgekozen onderwerp.

Leerwerkschrift Maat

Help de leerlingen bij het voorbereiden van de monoloog door het opschrijven van kernwoorden.

Compactroute

Woorden en definities lezen, opdracht 2, 3 en 4.

Combinatiegroep

Startopdracht combinatiegroep

De leerlingen bekijken de kijk-, lees- en weetwoorden. De woorden waarvan ze de betekenis niet weten, zoeken ze op in het woordenboek.

Afsluitopdracht combinatiegroep

De leerlingen kiezen vijf woorden uit les 1 en maken hier een goede zin mee.

H10 Les 2

Spreeken en luisteren

Woordenschat

Leerdoelen

Spreeken en luisteren

- De leerling leert bepalen wat belangrijk is en wat niet tijdens het luisteren.
- De leerling leert de hoofdgedachte uit een luistertekst (verhaal) halen.

Woordenschat

- De leerling oefent de betekenis van de 20 woorden uit les 1.

Lesvoorbereiding

- Zet les 2 klaar op het digibord.
- Preteaching*: zie de aanwijzingen bij Extra instructie.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat

Hoofdstuk 10 Les 2

Spreeken en luisteren

- Ik leer bepalen wat belangrijk is en wat niet tijdens het luisteren.
- Ik leer de hoofdgedachte uit een luistertekst (verhaal) halen.

Woordenschat

- Ik oefen de betekenis van de 20 woorden uit les 1.

1 Luister naar het verhaal.

2 In welke volgorde horen de zinnen?
Zet de nummers van de zinnen in de goede volgorde.

2 Een eekhoorn is bij de bosrand verkeerd gelopen.

5 De burgemeester schrikt en kijkt de kinderen aan.

3 Het katje zat vast in een wilg bij de sloot.

1 'Ik maak me zorgen,' zegt Nina.

4 De vriendenclub loopt gezamenlijk richting de burgemeester.

3 Wat is belangrijk?
Kies de goede antwoorden.

☐ Nina krijgt een knipoog.

☒ Het personeel is zorgzaam voor alle dieren.

☒ Dieren kunnen ziek worden door vervuiling.

☐ De kinderen verlaten de opvang.

4 Wie zegt het?
Teken een lijn.

Volgens mij heet dat stelen.

Een standbeeld was helemaal niet nodig.

De eekhoorn is in de duinen beland.

Ik ga snel verder.

5 Welk woord past in de zin?
Kies uit: dartelen | de glimlach | het moeras | het natuurlandschap | de oorzaak

1 In de herfst geniet ik altijd van het natuurlandschap.

2 Deze punaise is de oorzaak van mijn lekke band.

3 Zie die veulens dartelen in de weil.

4 Ruik je die vieze geur uit het moeras?

5 De glimlach van een kind ontroert mensen.

4 Welk woord past bij de zin?
Kies uit: aansterken | verlaten | belanden | zorgzaam | gezamenlijk | cameraploeg

1 Deze klus pakken we samen aan. gezamenlijk

2 De zwakke vogel wordt weer beter in de opvang. aansterken

3 Het personeel van de opvang zorgt goed voor de zieke dieren. zorgzaam

4 Wij gaan nu weer weg. verlaten

5 Hoe zijn de watervogels in het ijs gekomen? belanden

6 We filmen de monoloog van de burgemeester. cameraploeg

7 Maak een woordspun met het woord natuurlandschap.
Bedenk zo veel mogelijk nieuwe woorden. Kijk naar het voorbeeld.

het moeras

het natuurlandschap

de heide

8 Bedenk een kort verhaal.
Gebruik enkele woorden uit les 1.

Meerdere antwoorden mogelijk

LEERWERKSCHRIFT blz. 48 – 49 – 50. Gebruik het antwoordboek voor de antwoorden.

Hoofdstuk 10 Les 2

Spreeken en luisteren

- Ik leer bepalen wat belangrijk is en wat niet tijdens het luisteren.
- Ik leer de hoofdgedachte uit een luistertekst (verhaal) halen.

Woordenschat

- Ik oefen de betekenis van de 20 woorden uit les 1.

1 Luister naar het verhaal.

2 Waar of niet waar?

	waar	niet waar
1 'Ik maak me zorgen,' zegt Jamal.	☐	☐
2 Een eekhoorn is bij de bosrand verkeerd gelopen.	☒	☐
3 Een zwaan zat vast in een wilg bij de sloot.	☐	☒
4 De vriendenclub loopt gezamenlijk richting de burgemeester.	☒	☐
5 De cameraploeg filmt de kinderen.	☐	☒

3 Wat gebeurde er in het verhaal?
Onderstreep het goede antwoord.

1 Nina krijgt een knipoog | schouderklopje.

2 De kinderen hebben de eend naar de opvang | het natuurlandschap gebracht.

3 Dieren kunnen ziek worden | worden beter door vervuiling.

4 De kinderen | Het personeel verlaten de opvang.

4 Wat antwoordt de mevrouw?
Meerdere antwoorden mogelijk

Bijvoorbeeld:

Nee, dit katje zat in een wilg bij de sloot.

5 Hoe reageert Jamal?
Meerdere antwoorden mogelijk

Bijvoorbeeld:

U heeft het geld dat wij hebben ingezameld met het buurtfeest voor uzelf gebruikt.

6 Welk plaatje hoort bij het woord?
Teken een lijn.

de oorzaak

het moeras

dartelen

de glimlach

7 Welk woord hoort er niet bij?
Onderstreep het goede antwoord.

1 watervogel – zwaan – sloot – belanden

2 de duin – zand – aansterken – natuurlandschap

3 vertrekken – zorgzaam – verlaten – weggaan

8 Maak een woordspun met het woord natuurlandschap.
Bedenk bij de woordspun zo veel mogelijk nieuwe woorden. Kijk naar het voorbeeld.

het ijs

de heide

het natuurlandschap

9 Maak zinnen.
Bedenk steeds een zin met de volgende woorden.

1 de watervogel – de vervuiling

2 het personeel – zorgzaam

3 de duin – belanden

4 de eekhoorn – aansterken

5 Kies zelf twee woorden uit les 1.

Meerdere antwoorden mogelijk

LEERWERKSCHRIFT MAAT blz. 46 – 47 – 48. Gebruik het antwoordboek voor de antwoorden.

Lesinhoud

5

Introductie

- Ga naar het digibord en vraag enkele leerlingen met behulp van de namen het verhaal uit les 1 samen te vatten.
- Bespreek kort de leerdoelen met de leerlingen.

Instructie

- Doe de oefening(en) op het digibord. Vraag de leerlingen de woorden uit te beelden.
- Laat vooraf de luisteropdrachten lezen, zodat de leerlingen weten waar ze op moeten letten tijdens het luisteren naar het verhaal.
- Laat het verhaal nogmaals op het digibord horen.

Opdracht 1 De leerlingen luisteren naar het verhaal.

- Bekijk samen de rest van de opdrachten. Lees de opdrachten voor en licht ze zo nodig toe.

35

Verwerking

Opdracht 2 De leerlingen zetten de zinnen in de goede volgorde.

Maat De leerlingen geven aan welke zinnen *waar* of *niet waar* zijn.

Opdracht 3 De leerlingen geven aan welke uitspraken belangrijk zijn.

Maat De leerlingen onderstrepen het juiste woord in de zinnen.

Opdracht 4 De leerlingen verbinden uitspraken aan personages uit het verhaal.

Maat De leerlingen schrijven het antwoord in een dialoog.

In de volgende opdrachten wordt de betekenis van de doelwoorden verder uitgebreid.

Opdracht 5 De leerlingen semantiseren de doelwoorden door ze in te vullen in contextzinnen.

Maat De leerlingen schrijven het antwoord in een dialoog.

Opdracht 6 De leerlingen semantiseren de doelwoorden door deze achter de gegeven zinnen te schrijven.

Maat De leerlingen verbinden de afbeeldingen met de betekenis.

Opdracht 7 De leerlingen maken een woordspin met het woord *het natuurlandschap*.

Maat De leerlingen onderstrepen het woord dat niet bij het gegeven vetgedrukte woord past.

Opdracht 8 De leerlingen schrijven een kort verhaal. Ze gebruiken de doelwoorden van les 1.

Maat De leerlingen maken een woordspin met het woord *het natuurlandschap*.

Maat opdracht 9 De leerlingen bedenken zinnen met gegeven doelwoorden.

5

Reflectie

- Bespreek met de leerlingen of de leerdoelen zijn behaald.
- Vraag naar de betekenis van enkele woorden. Kunnen de leerlingen een zin maken met de woorden?
- Kijk voor de antwoorden op het digibord.

Extra instructie / differentiatie

Preteaching

Laat de leerlingen het verhaal vooraf nogmaals beluisteren.

Opdracht 1 tot en met 7

Dyslexie

Laat een taalsterke leerling de opdrachten voorlezen, terwijl de dyslectische leerling meeleeft. De dyslectische leerling maakt de opdrachten daarna zelfstandig.

Opdracht 9

Leerwerkschrift Maat

Maat-leerlingen kunnen deze opdracht mondeling doen in plaats van schriftelijk.

Coöperatieve werkvorm

Opdracht 7

De leerlingen noemen om de beurt een woord voor hun woordspin over *het natuurlandschap*. Ze leggen aan elkaar uit waarom zij vinden dat juist dat woord erbij hoort. Pas als ze het eens zijn, schrijft ieder dat woord in zijn woordspin op.

Compactroute

Opdracht 1, 2, 3 en 6.

Lesinhoud

20

Introductie

- Laat een stripboek zien van *Donald Duck*, *Tom Poes* en *heer Bommel* of een ander boek waarin dieren de hoofdrol spelen en zich gedragen als mensen. Vraag of de leerlingen iets opvalt aan dit soort stripboeken. (De dieren hebben kleren aan, ze praten, ze lopen rechtop in plaats van op vier poten, enzovoort.)
- Ga naar het digibord en bespreek kort de leerdoelen met de leerlingen.

Instructie

- Semantiseer de kijk-, lees- en weetwoorden.
- Besteed aandacht aan *bekaf*. Dit is figuurlijk taalgebruik, het betekent: heel moe. Laat een leerling met dit woord een zin maken.
- Doe de oefening(en) op het digibord.
- Introduceer de term *fabel*. Vertel dat de leerlingen vandaag een speciaal verhaal lezen over dieren die zich gedragen als mensen. Een fabel bevat een wijze les: je kunt er iets van leren.
- Besteed aandacht aan het spreekwoord *Wie niet sterk is, moet slim zijn*. Vraag of de leerlingen dit spreekwoord kunnen uitleggen.

Opdracht 1 Bekijk samen de tekst en tekeningen.

Opdracht 2 Beantwoord samen de vragen over de tekst.

Opdracht 3 Lees samen de fabel *De fabel van de eend en de ezel*.

- Bekijk samen de rest van de opdrachten. Lees de opdrachten voor en licht ze zo nodig toe.

20

Verwerking

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 4 De leerlingen maken de vragen over het taalgebruik in de tekst.

Opdracht 5 De leerlingen maken een woordparaplu met het woord *de tijd*.

Opdracht 6 De leerlingen schrijven bij elke afbeelding van de fabel een zin.

5

Reflectie

- Controleer of de leerdoelen zijn behaald. Vraag de leerlingen of ze nu weten wat een fabel is.
- Kunnen de leerlingen een voorbeeld geven van een situatie voor het spreekwoord *Wie niet sterk is, moet slim zijn*?
- Laat de leerlingen een zin maken met enkele kijk-, lees- en weetwoorden.

Extra instructie / differentiatie

Preteaching

Laat aan de dyslectische leerlingen de fabel alvast voorlezen.

Opdracht 1

Dyslexie

Geef de leestekst in aangepast lettertype.

Wijs de leerlingen ook op de tekeningen die zijn opgenomen onder de leestekst: die vertellen in beeld de belangrijkste gebeurtenissen van het verhaal.

Opdracht 4

NT2

Besteed extra aandacht aan figuurlijk taalgebruik. Vooral de leerlingen bij wie thuis een andere taal wordt gesproken, kunnen begripsproblemen ervaren.

Woordenboek gebruiken

Veel woorden hebben meer dan één betekenis. Kies de betekenis die het best past. Bekijk het filmpje op het digibord.

Compactroute

Woorden en definities lezen, opdracht 1 en 2.

Combinatiegroep

Startopdracht combinatiegroep

De leerlingen leven zich in een leeuw in. Ze bedenken welke antwoorden een leeuw zou geven op de gegeven vragen.

Afsluitopdracht combinatiegroep

De leerlingen verzinnen een naam voor de leeuw en maken een naamgedicht over hem.

Lesinhoud

5

Introductie

- Vraag de leerlingen naar hun mening over dierenopvang. Vinden ze dat daar meer geld naartoe moet, of juist niet?
- Ga naar het digibord en bespreek kort de leerdoelen met de leerlingen.

Instructie

- Doe de oefening(en) op het digibord. Vraag welke zin bij een betoog hoort. Vertel dat de andere zin bij een verhaal hoort. Leg uit dat een betoog een tekst is waarbij iemand probeert andere mensen met argumenten te overtuigen van zijn of haar mening. Eerder werd hiervoor de term *meningtekst* gebruikt.
- Toon het standpunt op het digibord. Vraag of een leerling zijn mening wil geven bij dit standpunt.
- Lees eventueel samen de tekst *Help het asiel* en schenk aandacht aan de betekenis van de doelwoorden.
- Bekijk samen de opdrachten. Lees de opdrachten voor en licht ze zo nodig toe.

35

Verwerking

Opdracht 1 De leerlingen lezen de tekst *Help het asiel*.

Opdracht 2 De leerlingen beantwoorden de vraag over het doel van de schrijver.

Maat De leerlingen beantwoorden vragen over de tekstsoort *betoog* en het doel van de schrijver.

Opdracht 3 De leerlingen schrijven de goede schooltaalwoorden uit de leestekst in de zinnen.

Maat De leerlingen verbinden de schooltaalwoorden met de goede betekenis.

Opdracht 4 De leerlingen semantiseren doelwoorden door de woorden aan de goede onderdelen in de afbeelding te koppelen.

Maat De leerlingen geven aan welk woord het best bij de gegeven afbeelding hoort.

Opdracht 5 De leerlingen schrijven een (bijna-)synoniem op voor de vetgedrukte woorden uit de zinnen.

Maat De leerlingen verbinden doelwoorden met hun synoniemen.

Opdracht 6 De leerlingen semantiseren doelwoorden door deze in te vullen in contextzinnen.

Maat De leerlingen lezen omschrijvingen en schrijven daar doelwoorden achter.

Opdracht 7 De leerlingen maken een woordparaplu met het woord *de dierengeluiden* en maken een zin met een dierengeluid.

5

Reflectie

- Kijk met de leerlingen nog eens terug naar de leestekst. Doe de oefening(en) op het digibord. Bespreek of de schrijver van dit betoog zijn doel heeft bereikt.
- Kijk voor de antwoorden op het digibord.

Extra instructie / differentiatie

Preteaching

Laat de leerlingen de doelwoorden van les 3 nog een keer bekijken.

Opdracht 1

Dyslexie

Geef dyslectische leerlingen de tekst *Help het asiel* in aangepast lettertype.

Opdracht 7

Taalsterk

Laat de leerlingen met de woorden bij de woordparaplu een gedicht maken over dierengeluiden.

Coöperatieve werkvorm

Opdracht 6

Deze opdracht kan in tweetallen gemaakt worden. Leerling 1 leest de zin. Leerling 2 zegt het woord dat erbij past. Pas als ze het eens zijn, schrijven ze ieder het woord in hun schrift. Dan wisselen ze van rol.

Compactroute

Opdracht 1, 4 en 6.

Bewegend leren

Bied de leerlingen een bewegingsactiviteit aan. Deze activiteiten staan in de cockpit.

Leerdoelen

Dit kan ik nog

- De leerling herhaalt woorden uit blok 3.

Dit kan ik nu

- De leerling herhaalt woorden uit les 1, 3 en 4.

Lesvoorbereiding

- Print voor iedere leerling het scoreblad Woordenschat of gebruik het groeischrift.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat
- groeischrift of scoreblad Woordenschat

Ontwerp en onderzoekend leren

Werk je met de projectmap, dan kun je deze les vervangen door stap 3 van project 5.

Hoofdstuk 10

Les 5

Woordenschat

Dit kan ik nog
Ik herhaal woorden uit blok 3.

Dit kan ik nu
Ik herhaal woorden uit les 1, 3 en 4.

Dit kan ik nog

1 Wat is het?
Kijk naar het plaatje.
Let op: je houdt twee antwoorden over.

Kies uit: de kudde | de franje | de ceintuur | de bizon | de neushoorn | de krijger | de speer

a de bizon

b de krijger

c de speer

d de franje

e de kudde

2 Wat betekent hetzelfde?
Lees de zinnen en kijk naar de vetgedrukte woorden.
Let op: je houdt twee antwoorden over.

Kies uit: apart | collectie | onderscheppen | omringen | cultuur | merkt op | levensgroot

1 Jos ziet en zegt dat zijn gum kwijt is. merkt op

2 Eva doet niet met de mode mee. Zij ziet er anders uit dan gewoon. apart

3 Mijn opa heeft veel bijzondere postzegels: hij heeft een mooie verzameling. collectie

4 Om 6 uur 's avonds warm eten hoort bij de Nederlandse manier. cultuur

5 Bij dit spel moet je om Niek heen staan. omringen

3 Welk woord past in de zin?
Zet het woord op de goede plek.
Let op: je houdt twee antwoorden over.

Kies uit: aan besteden | neerslag | hoewel | de gewoonte | bij gebrek aan | het landschap | tamelijk

Iedereen doet wel iets altijd op dezelfde manier. Zo heb ik de gewoonte om altijd op de stoeprand te lopen. Dit is tamelijk gevaarlijk omdat je er natuurlijk af kunt vallen en dan op de weg terecht komt. Ook kan het glad zijn als er neerslag is gevallen, zoals regen. In mijn dorp heb je weinig straten, dus bij gebrek aan stoepranden vind ik het leuk om naar een stad te gaan. Het is maar een onschuldig spelletje. Ik wil er niet zo veel tijd aan besteden hoor!

Dit kan ik nu

1 Wat hoort bij elkaar?
Teken een lijn.
Let op: je houdt twee antwoorden over.

een boom	→	de wegwijzer
een natuurgebied bij de zee	→	de walg
een zwaan	→	de duin
een richtingaanwijzer	→	de millimeter
dit vind je op een boerderij	→	de ophaalbrug
	→	de watervogel
	→	de hooiberg

2 Welk woord past in de zin?
Let op: je houdt twee antwoorden over.

Kies uit: aansterken | belanden | gezamenlijk | het personeel | de tol | de fabel | spreiden

1 De zieke eind uit het wak kan in het dierenasiel aansterken

2 Een verhaal over dieren met menselijke trekjes noemen we de fabel

3 Als julle zo ruw blijven fietsen, belanden jullie in de struiken.

4 De winkel is gesloten. Het personeel heeft vandaag een uitje.

5 Deze klus pakken we gezamenlijk aan.

3 Welk woord hoort bij het plaatje?
Let op: je houdt twee antwoorden over.

Kies uit: het asiel | afgeven | lozen | het chemisch afval | dodelijk | de behandeling | de vrijwilliger

1 afgeven

2 het asiel

3 lozen

4 de vrijwilliger

5 dodelijk

LEERWERKSCHRIFT EN LEERWERKSCHRIFT MAAT blz. 58 – 59 – 60 / blz. 57 – 58 – 59. Gebruik het antwoordboek voor de antwoorden.

Lesinhoud

5

Introductie

- Vertel de leerlingen dat ze in deze les woorden van twee blokken terug gaan herhalen. Daarna gaan ze woorden uit les 1, 3 en 4 oefenen.
- Ga naar het digibord en doe de oefening(en). Laat de leerlingen de woorden uit blok 3 opzoeken die bij elkaar passen.

Instructie

- De leerlingen maken zelfstandig de test Woordenschat over de woorden uit blok 3 en uit dit hoofdstuk.
- Bespreek de opdrachten met de leerlingen. Ga niet in op de inhoud. Benadruk dat de leerlingen bij elke opdracht twee antwoorden overhouden.

35

Verwerking

Dit kan ik nog

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

- Opdracht 1** De leerlingen schrijven de goede kijkwoorden bij de afbeelding.
- Opdracht 2** De leerlingen schrijven de goede betekenis van vijf leeswoorden op.
- Opdracht 3** De leerlingen vullen de goede schooltaalwoorden in de zinnen in.

Dit kan ik nu

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

- Opdracht 1** De leerlingen verbinden de woorden en omschrijvingen met elkaar.
- Opdracht 2** De leerlingen schrijven het goede woord in de zin op.
- Opdracht 3** De leerlingen schrijven het goede woord bij de afbeelding op.

5

Reflectie

- Bespreek de opdrachten met behulp van het digibord. Laat de leerlingen de resultaten invullen in het groeischrift of op het scoreblad Woordenschat. Laat ze de grafiek bijwerken, zodat ze inzicht krijgen in hun vorderingen.

Extra instructie / differentiatie

Woordenschat Pitstop

Dyslexie

Geef de dyslectische leerlingen meer tijd. Eventueel kunnen ze de test in een aparte ruimte maken.

Compactroute

Alle opdrachten.

Leerdoelen

Taal verkennen

- De leerling leert voegwoorden herkennen en gebruiken.
- De leerling leert het onderwerp en de persoonsvorm vinden in samengestelde zinnen.

Lesvoorbereiding

- Zet les 6 klaar op het digibord.
- Combinatiegroep: print de start- en afsluitopdracht bij deze les.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat
- combinatiegroep: printblad Start- en afsluitopdracht

Hoofdstuk 10

Les 6

Taal verkennen

- Ik leer voegwoorden herkennen en gebruiken.
- Ik leer het onderwerp en de persoonsvorm vinden in samengestelde zinnen.

Herhaling: voegwoord

Voegwoorden zijn woorden die twee zinnen aan elkaar plakken: **omdat, want, maar, en**. Er zijn er nog meer!

Fatima voelt zich niet lekker, **duz** ze gaat niet naar paardrijes.
Floris praat met Ivo, **terw**ij hij een computerspelletje speelt.

Persoonsvorm en onderwerp in een samengestelde zin

Twee aan elkaar geplakte zinnen zijn samen een **samengestelde zin**.
Wil je weten wat onderwerp en persoonsvorm zijn?
Verdeel de zin dan eerst in twee losse zinnen.

Sara pakt haar fiets, want ze gaat naar muzieklies.

Sara pakt haar fiets.

persoonsvorm = pakt

onderwerp = Sara

Ze gaat naar muzieklies.

persoonsvorm = gaat

onderwerp = Ze

1 Bekijk het uitlegboekje.

2 Kijk naar de samengestelde zinnen.

Onderstreep de voegwoorden.

- Mijn vader fietst naar zijn werk, **maar** mijn moeder gaat met de auto.
- De lamp is stuk, **duz** we zitten in het donker.
- Mona luistert muziek, **terw**ij ze leest.
- Raoul eet pap en hij drinkt melk.
- Jim speelt buiten, **want** hij wil voetballen.

3 Welk woord is de persoonsvorm?

Maak de zin vragend. De persoonsvorm staat dan vooraan.
Onderstreep de persoonsvorm met rood.

- De eekhoorn zoekt nootjes in de bosrand.
- De vrijwilliger geeft de zieke hond een behandeling.
- De watervogel vliegt over het ijs.
- De cameraploeg filmt de burgemeester.
- Fabrieken lozen chemisch afval.

4 Kijk naar de zinnen van opdracht 3.

Je vindt het onderwerp door te vragen: wie of wat + persoonsvorm (= wat er bij de persoonsvorm hoort).
Onderstreep het onderwerp met groen.

Voorbeeld:
De eekhoorn zoekt nootjes in de bosrand.
Wie of wat zoekt nootjes in de bosrand?

persoonsvorm = zoekt
onderwerp = de eekhoorn

5 Maak twee zinnen.

Knip de samengestelde zinnen van opdracht 2 los.
Vul beide zinnen in.

Mijn vader fietst naar zijn werk, maar mijn moeder gaat met de auto.
De lamp is stuk, dus we zitten in het donker.
Mona luistert muziek, terwijl ze leest.
Raoul eet pap en hij drinkt melk.
Jim speelt buiten, want hij wil voetballen.

- Mijn vader fietst naar zijn werk. + Mijn moeder gaat met de auto.
- De lamp is stuk. + We zitten in het donker.
- Mona luistert muziek. + Ze leest.
- Raoul eet pap. + Hij drinkt melk.
- Jim speelt buiten. + Hij wil voetballen.

6 Kijk naar de samengestelde zinnen van opdracht 5.

- Zet een rode streep onder de persoonsvorm.
- Zet een groene streep onder het onderwerp.

7 Maak van de twee zinnen één samengestelde zin.

Gebruik het voegwoord dat ervoor staat.

1 want	Jorn gaat naar bed.	Hij is bekaf.
2 en	Lisa komt thuis.	Ze drinkt een kopje thee.
3 terwijl	Papa leest een fabel.	Hij eet een boterham.
4 maar	Ivo roept zijn moeder.	Ze hoort hem niet.
5 omdat	De kinderen balen.	De chips zijn op.

- Jorn gaat naar bed, want hij is bekaf.
- Lisa komt thuis en ze drinkt een kopje thee.
- Papa leest een fabel, terwijl hij een boterham eet.
- Ivo roept zijn moeder, maar ze hoort hem niet.
- De kinderen balen, omdat de chips op zijn.

8a Maak van de vraagzin een vertelzin.

- Maakt de buurman het gras?

De buurman maakt het gras.

- Melkt de boer zijn koeien?

De boer melkt zijn koeien.

- Dansen Lieke en Melke door de kamer?

Lieke en Melke dansen door de kamer.

- Houdt Rob van lekker eten?

Rob houdt van lekker eten.

- Vertelt Tibor een goede mop?

Tibor vertelt een goede mop.

8b Probeer nu van twee zinnen één samengestelde zin te maken. Kies zelf twee zinnen uit. Gebruik voegwoorden.

Meerdere antwoorden mogelijk.

Lesinhoud

15

Introductie

Je kunt bij deze les een instructiefilmpje inzetten.

- Beeld een bepaalde actie uit en vraag de leerlingen wat je doet, bijvoorbeeld: 'Juf tikt op het bord' of 'Juf zit op de stoel'. Laat de leerlingen er een goede zin van maken.
- Beeld vervolgens weer iets uit, maar doe nu twee dingen tegelijk, bijvoorbeeld: 'Meester kijkt op zijn horloge' en 'Meester pakt een boek uit de kast'. Vraag of de leerlingen hier een goede zin van kunnen maken.
- Ga naar het digibord en bespreek kort de leerdoelen met de leerlingen.

Instructie

- Doe de oefening(en) op het digibord. Maak combinaties met zinnen op het digibord en laat zien dat je met voegwoorden samengestelde zinnen maakt.
- Bespreek de uitleg met de leerlingen. Vertel dat de punt achter de eerste zin verdwijnt en ook de hoofdletter van de tweede zin.

Opdracht 1 Bestudeer samen met de leerlingen het uitlegblok.

- Doe de oefening(en) op het digibord. Je herhaalt hoe je de persoonsvorm en het onderwerp kunt vinden in de zin. Maak de zin vragend en vraag: 'Wie of wat + persoonsvorm + rest van de zin?' Het onderwerp is het antwoord.
- Bekijk samen de opdrachten. Lees de opdrachten voor en licht ze zo nodig toe.

25

Verwerking

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 2 De leerlingen onderstrepen de voegwoorden in de zinnen.

Opdracht 3 De leerlingen maken de zin vragend en onderstrepen de persoonsvorm met rood.

Opdracht 4 De leerlingen zoeken het onderwerp in de zinnen van opdracht 3 door te vragen: wie of wat + persoonsvorm + rest van de zin. Het onderwerp onderstrepen ze met groen.

Opdracht 5 De leerlingen maken van de samengestelde zinnen uit opdracht 2 twee enkelvoudige zinnen en schrijven deze op.

Opdracht 6 De leerlingen onderstrepen de persoonsvorm met rood en het onderwerp met groen in de zinnen van opdracht 5.

Opdracht 7 De leerlingen maken met behulp van de gegeven voegwoorden samengestelde zinnen.

Opdracht 8 De leerlingen maken van vraagzinnen vertelzinnen. De volgorde van persoonsvorm en onderwerp verandert hierdoor. Daarna maken ze van twee zinnen een samengestelde zin.

5

Reflectie

- Vraag wat de persoonsvorm en wat het onderwerp in de zin is.
- Vraag hoe de leerlingen dit hebben gevonden. Hebben ze de zin vragend gemaakt en hebben ze gevraagd 'Wie of wat + persoonsvorm + rest van de zin?'

Extra instructie / differentiatie

Opdracht 4

Leerwerkschrift Maat

Laat Maat-leerlingen de regel om de persoonsvorm en het onderwerp te vinden consequent hardop zeggen.

Opdracht 7

Taalsterk

Laat taalsterke leerlingen andere samengestelde zinnen maken. Ze kiezen daarvoor telkens een van de twee gegeven zinnen. Daarbij kiezen ze een ander dan het gegeven voegwoord. Hiermee maken ze een samengestelde zin.

Coöperatieve werkvorm

Opdracht 6

Leerling 1 leest de eerste zin voor. Leerling 2 zegt wat de persoonsvorm is en wat het onderwerp is. Als ze het eens zijn, zetten ze ieder een rode streep onder de persoonsvorm en een blauwe streep onder het onderwerp. Daarna wisselen ze van rol.

Compactroute

Lezen theorie, opdracht 1, 4 en 5.

Combinatiegroep

Startopdracht combinatiegroep

De leerlingen onderstrepen de persoonsvorm en het onderwerp in de zin.

Afsluitopdracht combinatiegroep

De leerlingen maken vraagzinnen van de vertelzinnen uit de startopdracht.

Leerdoelen

Taal verkennen

- De leerling oefent het herkennen en gebruiken van voegwoorden.
- De leerling oefent het vinden van het onderwerp en de persoonsvorm in samengestelde zinnen.

Lesvoorbereiding

- Zet les 7 klaar op het digibord.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat

Hoofdstuk 10

Les 7

Taal verkennen

- Je oefent het herkennen en gebruiken van voegwoorden.
- Je oefent het vinden van het onderwerp en de persoonsvorm in samengestelde zinnen.

Voegwoord

Voegwoorden (en) zijn woorden die twee zinnen aan elkaar plakken: omdat, maar, dus, en, want, terwijl.

Persoonsvorm en onderwerp

In elke zin staat een persoonsvorm (en). Maak van de zin een vraag. De persoonsvorm staat dan vooraan. Het onderwerp (en) verelt wie of wat iets doet of is in een zin. wie of wat = persoonsvorm = de rest van de zin?

1. Bekijk het uitlegbeeldje.

2. Zet een rondje om de voegwoorden.

3. Maak de zinnen af.
Gebruik voegwoorden.

- Ik heb geen sprongen. Momenteel antwoord mogelijk
- Tom gaat elke zaterdag naar de disco.

3. Mijn oma wordt een beetje doof.

4. Niemand wil met Lara meek.

5. Samen koest,

1. Vul het onderwerp in.
Bedenk een van of wat en maak de zin af.

- Momenteel antwoord mogelijk vliegen naar het zuiden.
- vallen van de baai af.
- schakelen een rondje.

2. Bedenk een persoonsvorm.
Wat doet het onderwerp? Maak een gezonde zin.

- De schilder schijnt een schilderij.
- De boer en zijn knecht reizen de koeien.
- De wind waait door de bomen.

3. Maak twee zinnen.
Klop de samengestelde zin los. Vul de zinnen in.

- De wind is sterk, dus Rik gaat vliegen. De wind is sterk Dus gaat Rik vliegen
- Hij gaat zijn vlieger en hij fietst naar het veldje. Hij gaat zijn vlieger Hij fietst naar het veldje
- De vlieger zweeft mooi, dus Rik gaat. De vlieger zweeft mooi Dus gaat Rik

4. Denk twee zinnen.
Wat doet het onderwerp? Maak een gezonde zin.

onderwerp	persoonsvorm
Op de zee	gaat
zijn trouwman	maakt
in	voetballen
Daar en Thomas	bezoeken
Laura	spelt

1. Momenteel antwoord mogelijk

2.

3.

Ben jij al in beweging geweest? Wat heb je gevoeld?

LEERWERKSCHRIFT blz. 65 – 66 – 67. Gebruik het antwoordboek voor de antwoorden.

Hoofdstuk 10

Les 7

Taal verkennen

- Je oefent het herkennen en gebruiken van voegwoorden.
- Je oefent het vinden van het onderwerp en de persoonsvorm in samengestelde zinnen.

Voegwoord

Voegwoorden (en) zijn woorden die twee zinnen aan elkaar plakken: omdat, maar, dus, en, want, terwijl.

Persoonsvorm en onderwerp

In elke zin staat een persoonsvorm (en). Maak van de zin een vraag. De persoonsvorm staat dan vooraan. Het onderwerp (en) verelt wie of wat iets doet of is in een zin. wie of wat = persoonsvorm = de rest van de zin?

1. Bekijk het uitlegbeeldje.

2. Zet een rondje om de voegwoorden.

3. Maak de zinnen af.
Gebruik voegwoorden.

- Ik heb geen sprongen. maar ik moet ze opeten.
- Tom gaat elke zaterdag naar de disco. omdat hij dat is op dansen.
- Mijn oma wordt een beetje doof. omdat toch hoort ze de deurbel ring.
- Niemand wil met Lara meek. dus gaat ze maar alleen.
- Samen koest, terwijl ik de was ophang.

4. Vul het onderwerp past in de zin?
Onderwerp het goede antwoord.

- De muus | De muus piepen als ze de kat zien.
- Papa | Papa en mama koopt een nieuwe stoel.
- De kat | De kat gaat elke woensdag naar de bios.

5. Vulke persoonsvorm past in de zin?
Onderwerp het goede antwoord.

- De schilder | schijnt | schijnt een schilderij.
- De boer en zijn knecht | reizen | reizen de koeien.
- De wind | waait | waait door de bomen.

3. Maak twee zinnen.
Klop de samengestelde zin los. Vul de zinnen in.

- De zon schijnt, dus ik ga zonder jas naar buiten. De zon schijnt Ik ga zonder jas naar buiten
- Ik houd van blauw en ik houd van rood. Ik houd van blauw Ik houd van rood
- Daan eet chips, terwijl hij televisie kijkt. Daan eet chips Waarom kijkt hij televisie
- De hond kniept met zijn staart, want hij is blij. De hond kniept met zijn staart Hij is blij

1. Bedenk een ander onderwerp.
Kijk naar het voorbeeld.

Voorbeeld: De hond kniept met zijn staart Waarom kijkt hij televisie

- Wij varen naar de overkant. Momenteel antwoord mogelijk
- Het boek ligt in de la. ligt in de la.
- Sike voert haar konijn. voert haar konijn.
- Zij gaat naar het theater. gaat naar het theater.
- De voetballer scoort een doelpunt. scoort een doelpunt.

Ben jij al in beweging geweest? Wat heb je gevoeld?

LEERWERKSCHRIFT MAAT blz. 64 – 65 – 66 – 67. Gebruik het antwoordboek voor de antwoorden.

Lesinhoud

5

Introductie

Je kunt bij deze les een instructiefilmpje inzetten.

- Vraag de leerlingen of ze nog weten wat voegwoorden zijn. Laat ze voorbeelden noemen.
- Bespreek kort de leerdoelen met de leerlingen.

Instructie

- Ga naar het digibord en doe de oefening(en). Vraag of het voegwoord vervangen kan worden door een ander voegwoord. Is het dan nog steeds een goede zin?
- Doe de volgende oefening op het digibord. Vraag een leerling van de samengestelde zin twee losse zinnen te maken. Vraag hoe de leerling dat doet.
- Bekijk samen de opdrachten in de leerwerkschriften. Lees de opdrachten voor en licht ze zo nodig toe.

35

Verwerking

Opdracht 1 De leerlingen bestuderen het uitlegblok.

Opdracht 2 De leerlingen zetten een cirkel om de voegwoorden.

Maat Vergelijkbaar met Basis, met minder woorden.

Opdracht 3 De leerlingen kiezen zelf een voegwoord en maken de zin af.

Maat De leerlingen kiezen een voegwoord en maken zo een goede zin.

Opdracht 4 De leerlingen bedenken zelf een onderwerp en maken zo een goede zin.

Maat De leerlingen onderstrepen het goede onderwerp in de zin.

Opdracht 5 De leerlingen bedenken wat het onderwerp doet en schrijven een geschikte persoonsvorm op.

Maat De leerlingen onderstrepen de juiste persoonsvorm in de zin.

Opdracht 6 De leerlingen maken van de samengestelde zinnen twee losse zinnen.

Maat Vergelijkbaar met Basis, met minder zinnen.

Opdracht 7 De leerlingen onderstrepen het onderwerp en de persoonsvorm in de zinnen van opdracht 6.

Opdracht 8 De leerlingen bedenken drie zinnen. Ze kiezen uit de gegeven onderwerpen en persoonsvormen.

Maat De leerlingen bedenken een ander onderwerp voor de zin.

5

Reflectie

- Doe de oefening(en) op het digibord. Laat de leerlingen de voegwoorden op de goede plaats zetten.
- Kijk voor de antwoorden op het digibord.

Extra instructie / differentiatie

Opdracht 3

Taalsterk

Laat de leerlingen met de gegeven beginzin verschillende samengestelde zinnen bedenken, door te variëren met het voegwoord.

Opdracht 6

Leerwerkschrift Maat

Wijs de leerlingen op de veranderingen in de zinnen. De komma verdwijnt, een punt wordt gezet en de tweede zin begint met een hoofdletter.

Opdracht 7

Leerwerkschrift Maat

Herhaal met de leerlingen de proeven voor het vinden van de persoonsvorm.

Coöperatieve werkvorm

Opdracht 7

Leerling 1 leest de eerste zin voor.

Leerling 2 zegt wat de persoonsvorm is en wat het onderwerp is. Als ze het eens zijn, zetten ze ieder een rode streep onder de persoonsvorm en een blauwe streep onder het onderwerp. Daarna wisselen ze van rol.

Compactroute

Opdracht 2, 3 en 7.

Bewegend leren

Bied de leerlingen een bewegingsactiviteit aan. Deze activiteiten staan in de cockpit.

H10 Les 8

Schrijven

Leerdoel

Schrijven

- De leerling leert hoe hij een verhaal schrijft.

Lesvoorbereiding

- Zet les 8 klaar op het digibord.
- Combinatiegroep: print de start- en afsluitopdracht bij deze les.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat
- voorleesboek
- combinatiegroep: printblad Start- en afsluitopdracht

Hoofdstuk 10

Les 8

Schrijven

• Ik leer hoe ik een verhaal schrijf.

Begin

Midden

End

De verrassing

Vandaag is het zonnig. Lex gaat met pap en mam naar het dierenasiel. Lex mag een nieuwe hond uitkiezen. Koenka, hun vorige hond, is in september doodgemaakt. Hij was al heel oud en ziek. De dierenarts heeft hem een spuitje gegeven. Mama belofde toen dat hij over een paar maanden een nieuwe hond mocht kiezen.

Lex heeft er echt zin in. Samen met pap en mam loopt hij door het asiel. De vrijwilligers van het asiel vertellen over de honden en katten die er zijn. Sommige katten zijn gevonden aan de kant van de weg. Andere dieren werden door hun baasjes in de steek gelaten. Lex weet niet welke hond hij moet kiezen. Ze zijn allemaal zo lief!

Dan hoort hij een zacht geluid in de hoek van de kooi. Lex loopt ernaartoe. Hij ziet een kleine, witte hond met een grijze vlek op zijn kop. 'Dag', zegt Lex. 'Wie ben jij?' Het hondje kwispelt en loopt naar Lex toe. 'Dat is Bruno', vertelt de vrijwilliger. Die zit hier al heel lang. Hij is heel lief en wil graag naar buiten. 'Dat komt goed uit', roept Lex. 'Ik houd zelf ook van buiten spelen.' Pap en mam lachen naar Lex. Volgens mij heb jij je keuze gemaakt', zegt mam. 'Zeker weten', roept Lex bij uit. Bruno gaat met mij mee naar huis!

1 Bekijk de tekst en de tekening.

2 Maak de vragen.

1 Hoe weet je dat het een verhaal is?

Pijvoorbeeld: Het verhaal heeft een titel, er staat een grappige tekening bij.

2 Wat gebeurt er in het verhaal, denk je?

Een jongetje gaat met zijn ouders naar het asiel en zoekt daar een nieuwe hondje uit.

3 Heb jij wel eens een dier uitgezocht in een asiel?

Meerdere antwoorden mogelijk.

3 Lees het begin.

1 Wat is een ander woord voor begin?

De inleiding.

2 Wie is de hoofdpersoon in het verhaal?

Lex.

3 Wie komen er nog meer voor in het begin?

Pap, mam, Bruno de hond, de dierenarts.

4 Lees het midden.

1 Wat is een ander woord voor midden?

De kern.

2 Waar speelt het verhaal zich af?

In het dierenasiel.

3 Welke personen komen er in het midden voor?

Lex, pap, mam, de vrijwilligers van het asiel.

5 Lees het eind.

1 Wat is een ander woord voor eind?

Het slot.

2 Wat gebeurt er in het eind?

Lex kiest voor Bruno.

3 Welk gevoel krijg je bij het eind?

Meerdere antwoorden mogelijk.

6 Kun jij het begin erbij bedenken?

Hieronder lees je een stukje van het midden van een ander verhaal.

Samen lopen Lex en Bruno het schoolplein op. Lex zijn vrienden zijn er ook. 'Hé, heb je een nieuwe hond?', roept Kai. 'Wat een lef beest!' 'Zullen we gaan voetballen?', vraagt Jom. 'Misschien wil die hond wel meedoen!'

1 Hoe begint dit verhaal?

2 Bedenk vier zinnen en vul ze in.

Meerdere antwoorden mogelijk.

7 Bedenk een ander eind.

Lex kan niet kiezen tussen twee honden. Wat gaat hij doen?

1 Lees eerst nog even het begin en het midden.

2 Bedenk dan een ander eind van het verhaal.

3 Bedenk vijf zinnen en vul ze in.

Meerdere antwoorden mogelijk.

LEERWERKSCHRIFT EN LEERWERKSCHRIFT MAAT blz. 68 – 69 – 70. Gebruik het antwoordboek voor de antwoorden.

38

Lesinhoud

15

Introductie

- Houd het voorleesboek omhoog. Vertel dat dit een boek is waarin een verhaal wordt verteld. Kennen de leerlingen nog meer voorbeelden van verhalen?
- Ga naar het digibord en bespreek de vijf W-vragen + Hoe. Wijs een W-vraag aan en vraag bijvoorbeeld waar het verhaal zich afspeelt. Kies vervolgens voor nog een paar W-vragen. Vertel dat het belangrijk is te weten wie de hoofdpersoon is, waar en wanneer het verhaal zich afspeelt en wat er gebeurt.
- Bespreek kort het leerdoel met de leerlingen.

Instructie

- Vertel de leerlingen dat een verhaal een begin, midden en eind heeft. Introduceer de termen *inleiding*, *kern* en *slot*. Bespreek wat de kenmerken zijn van het begin, het midden en het eind. Vraag aan de hand van een bekend boek of verhaal wat er gebeurt in het begin, het midden en het eind.
- Bespreek dat in het begin vaak de hoofdpersonen worden voorgesteld. Ook wordt duidelijk waar en wanneer het verhaal zich afspeelt. In het midden worden de gebeurtenissen beschreven. In het eind lees je hoe het verhaal afloopt.
- Bespreek met de leerlingen dat een verhaal logisch moet zijn. De opbouw van een verhaal moet duidelijk zijn. Benadruk het schrijven van goede zinnen met kloppende interpunctie.

Opdracht 1 Bekijk samen de tekst en de afbeelding.

Opdracht 2 Maak samen met de leerlingen de vragen.

- Bekijk samen de rest van de opdrachten in het leerwerkschrift. Lees de opdrachten voor en licht ze zo nodig toe.

25

Verwerking

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 3 De leerlingen maken vragen over het begin van het verhaal.

Opdracht 4 De leerlingen maken vragen over het midden van het verhaal.

Opdracht 5 De leerlingen maken vragen over het eind van het verhaal.

Opdracht 6 De leerlingen lezen het midden van een ander verhaal en bedenken hoe dit verhaal begint.

Opdracht 7 De leerlingen bedenken een ander eind bij het verhaal uit opdracht 6.

5

Reflectie

- Laat enkele leerlingen opdracht 6 of 7 voorlezen. Schenk aandacht aan de creativiteit en de zinsopbouw. Loopt het verhaal? Hebben de leerlingen de juiste informatie (hoofdpersonen, plaats, tijd enzovoort) in het goede deel van het verhaal verwerkt?

Extra instructie / differentiatie

Opdracht 3 tot en met 5

Leerwerkschrift Maat en Dyslexie

Maat- en dyslectische leerlingen mogen deze opdrachten mondeling doen.

Opdracht 6

Taalsterk

Taalsterke leerlingen schrijven een langer verhaal.

Coöperatieve werkvorm

Opdracht 6

Vorm tweetallen. De leerlingen maken eerst individueel de opdrachten 1 tot en met 5 (denken). Daarna lezen ze aan elkaar voor wat ze opgeschreven hebben (delen) en geven hun mening/vullen aan. Ze brainstormen dan samen over wat ze zouden willen schrijven. Ze wisselen ideeën uit voordat ieder een begin bij het verhaal gaan schrijven (uitwisselen).

Compactroute

Opdracht 1, 5 en 6.

Combinatiegroep

Startopdracht combinatiegroep

De leerlingen onderstrepen zinnen die bij begin, midden en eind horen.

Afsluitopdracht combinatiegroep

De leerlingen combineren verhaaltitels en verhaalzinnen.

H10 Les 9

Schrijven

Leerdoel

Schrijven

- De leerling oefent het schrijven van een verhaal.

Lesvoorbereiding

- Zet les 9 klaar op het digibord.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat

Hoofdstuk 10
Les 9

Schrijven
In deze les schrijven we een verhaal.

Titel
Wat zijn de hoofdpersonen?
Waar speelt het zich af?

Begin
Wat gebeurt er?

Midden
Waarom?

Einde
Maak het spannend! Maar dan...
Eind goed, al goed. Oude lach...
Of op het eind...

1. Je gaat een verhaal schrijven.
Schrijf eerst het **begin**.
1. Wie zijn de hoofdpersonen? Schrijf het bij Begin.
2. Waar speelt het verhaal zich af? Schrijf het bij Begin.
3. Schrijf drie zinnen. Dit is je begin.
Moeder en vader zijn mogelijk.

2. Wat gebeurt er in je verhaal?
Schrijf het **midden**.
1. Wat gebeurt er met je hoofdpersonen? Schrijf het bij Midden.
2. Waarom gebeurt dat? Schrijf het bij Midden.
3. Schrijf vijf zinnen. Dit is je middenstuk.
Moeder en vader zijn mogelijk.

3. Hoe loopt het af?
Schrijf nu het **einde** van je verhaal.
1. Bezoek een spannend, verrassend of blij einde.
2. Schrijf drie zinnen. Dit is je einde.
Moeder en vader zijn mogelijk.

4. Ben je tevreden met je verhaal? Waarom wel of niet?
Lees je verhaal nu. En let daarbij op het volgende:
1. Begint elke zin met een hoofdzet? ☐
2. Eindigt elke zin met een punt? ☐
3. Heb je namen met een hoofdzet geschreven? ☐
4. Lees je verhaal zachtjes in je hoofd. Is het een goed verhaal? ☐
5. Beoordel een klas voor je verhaal.
Vul in of je wel of niet tevreden bent en waarom.
Moeder en vader zijn mogelijk.

5. Lees het verhaal van je klasgenootje.
Beoordeel het verhaal. En let daarbij op het volgende:
1. Begint elke zin met een hoofdzet en eindigt elke zin met een punt? ☐
2. Zijn de namen met een hoofdzet geschreven? ☐
3. Wat vind je van het verhaal? Grappig, spannend, mooi, spannend?
4. Geef tips en tips aan je klasgenootje. Wat is goed geschreven en wat kan beter?
Moeder en vader zijn mogelijk.

6. Verbeter je verhaal.
1. Plaats met je klasgenootje over je verhaal en over de tips en tips.
2. Beoordeel samen welke zin je kunt verbeteren.
3. Verbeter die zin en lees je verhaal nu.
4. Lees het verhaal nog eens samen aan je klasgenootje.

LEERWERKSCHRIFT blz. 72 – 73 – 74 – 75. Gebruik het antwoordboek voor de antwoorden.

Hoofdstuk 10
Les 9

Schrijven
In deze les schrijven we een verhaal.

Op vakantie / Mijn mooiste vakantie
Wat zijn de hoofdpersonen?
Waar speelt het zich af?

Begin
Wat gebeurt er?

Midden
Waarom?

Einde
Maak het spannend! Maar dan...
Eind goed, al goed. Oude lach...
Of op het eind...

1. Schrijf het begin van het verhaal.
Schrijf het **begin** van het verhaal.
1. Wie zijn de hoofdpersonen? Kies uit je familie of een dier. Schrijf het bij Begin.
2. Waar speelt het verhaal zich af? Kies uit op school, thuis of in de natuur. Schrijf het bij Begin.
3. Schrijf drie zinnen. Dit is je begin.
Moeder en vader zijn mogelijk.

2. Wat gebeurt er in je verhaal?
Schrijf het **midden** van het verhaal.
1. Wat gebeurt er met je hoofdpersonen?
Bezoek: iemand krijgt een cadeautje of een dier krijgt bezoek van een ander dier.
Schrijf het bij Midden.
2. Waarom? Is er iemand jachtig? Is iemand ziek? Schrijf het bij Midden.
3. Schrijf vijf zinnen. Dit is je middenstuk.
Moeder en vader zijn mogelijk.

3. Hoe loopt het af?
Schrijf nu het **einde** van je verhaal.
1. Bezoek een spannend, verrassend of blij einde.
2. Schrijf drie zinnen. Dit is je einde.
Moeder en vader zijn mogelijk.

4. Ben je tevreden met je verhaal? Waarom wel of niet?
Lees je verhaal nu. En let daarbij op het volgende:
1. Begint elke zin met een hoofdzet? ☐
2. Eindigt elke zin met een punt? ☐
3. Heb je namen met een hoofdzet geschreven? ☐
4. Lees je verhaal zachtjes in je hoofd. Is het een goed verhaal? ☐
5. Beoordel een klas voor je verhaal.
Vul in of je wel of niet tevreden bent en waarom.
Moeder en vader zijn mogelijk.

5. Lees het verhaal van je klasgenootje.
Beoordeel het verhaal van je klasgenootje. En let daarbij op het volgende:
1. Begint elke zin met een hoofdzet en eindigt elke zin met een punt? ☐
2. Zijn de namen met een hoofdzet geschreven? ☐
3. Wat vind je van het verhaal? Grappig, spannend, mooi, spannend?
4. Geef tips en tips aan je klasgenootje. Wat is goed geschreven en wat kan beter?
Moeder en vader zijn mogelijk.

6. Verbeter je verhaal.
1. Plaats met je klasgenootje over je verhaal en over de tips en tips.
2. Beoordeel samen welke zin je kunt verbeteren.
3. Verbeter die zin en lees je verhaal nu.
4. Lees het verhaal nog eens samen aan je klasgenootje.

LEERWERKSCHRIFT MAAT blz. 72 – 73 – 74 – 75. Gebruik het antwoordboek voor de antwoorden.

Lesinhoud

5

Introductie

Je kunt bij deze les een instructiefilmpje inzetten.

- Herhaal nog even kort wat de leerlingen hebben geleerd in les 8. Vraag hoe een verhaal is ingedeeld.
- Ga naar het digibord en bespreek kort het leerdoel met de leerlingen.

Instructie

- Herhaal de termen *inleiding*, *kern*, *slot*. In de leerwerkschriften worden nog de termen *begin*, *midden*, *eind* gebruikt. De leerlingen hoeven de nieuwe termen nog niet actief te gebruiken, maar dat mag wel. Doe de oefening(en) op het digibord.
- De leerlingen leren in deze les hoe ze een verhaal moeten schrijven. Benadruk dat opbouw en creativiteit belangrijk zijn, maar ook dat je de woorden goed schrijft. Besteed aandacht aan de spelling van dit blok en aan de interpunctie.
- Bekijk samen de opdrachten. Lees de opdrachten voor en licht ze zo nodig toe.

35

Verwerking

Opdracht 1 De leerlingen bedenken een begin, wie de hoofdpersonen zijn en waar het verhaal zich afspeelt. Dat schrijven ze in de inleiding.

Maat Vergelijkbaar met Basis, met keuzemogelijkheden voor hoofdpersonen en plaats van handeling.

Opdracht 2 De leerlingen bedenken wat er met de hoofdpersonen gebeurt. Ze schrijven de kern van hun verhaal.

Maat Vergelijkbaar met Basis, met ter ondersteuning aangereikte suggesties.

Opdracht 3 De leerlingen schrijven het slot van hun verhaal.

Opdracht 4 De leerlingen bekijken hun verhaal kritisch op spelling en interpunctie.

Opdracht 5 De leerlingen beoordelen elkaars werk.

Opdracht 6 De leerlingen verbeteren het verhaal naar aanleiding van de tips van hun klasgenoot bij opdracht 5.

Opdracht 7 De leerlingen maken een tekening of strip bij hun verhaal.

5

Reflectie

- Besteed aandacht aan de spellingcategorieën in dit blok. Hebben de leerlingen die toegepast in hun verhaal?
- Laat enkele leerlingen hun verhaal voorlezen. Vraag andere leerlingen wat volgens hen inleiding, kern en slot zijn in deze verhalen.
- Kijk voor de antwoorden op het digibord.

Extra instructie / differentiatie

Opdracht 1 tot en met 3

Leerwerkschrift Maat

Laat Maat-leerlingen deze opdrachten mondeling doen.

Opdracht 4

Taalsterk

Laat deze leerlingen ook samengestelde zinnen maken met behulp van voegwoorden. Geef ze de opdracht om minimaal twee keer zinnen 'aan elkaar te plakken'.

Dyslexie

Laat een taalsterke leerling helpen bij het schrijven van het verhaal. Samen kunnen ze de moeilijke woorden opzoeken.

Compactroute

Opdracht 1 tot en met 6.

Leerdoelen

Dit kan ik nog

- De leerling herhaalt voorzetsels uit blok 3.

Dit kan ik nu

- De leerling herhaalt voegwoorden.
- De leerling herhaalt onderwerp en persoonsvorm in samengestelde zinnen.

Lesvoorbereiding

- Print voor iedere leerling het scoreblad
Taal verkennen of gebruik het groeischrift.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat
- groeischrift of scoreblad Taal verkennen

Ontwerpend en onderzoekend leren

Werk je met de projectmap, dan kun je deze les vervangen door stap 4 van project 5.

Hoofdstuk 10

Les 10

Taal verkennen

Dit kan ik nog
• Ik herhaal voorzetsels uit blok 3.

Dit kan ik nu
• Ik herhaal voegwoorden.
• Ik herhaal onderwerp en persoonsvorm in samengestelde zinnen.

Dit kan ik nog

- 1 Welke woorden zijn voorzetsels?
Onderstreep de goede antwoorden.

bovendien	langer	over	om	omdat
boven	langs	bijna	bij	overal

- 2 Welke voorzetsels zie je in de tekening?
Vul vijf zinnen in.
Begin met: Ik zie
Onderstreep het voorzetsel.
Kijk naar het voorbeeld.

Voorbeeld: Ik zie een vijver in de tuin.

1 _____

2 _____

3 _____

4 _____

5 _____

3 Welk voorzetsel past in de zin?

Let op: je houdt twee antwoorden over.

Kies uit: voor | bij | over | met | binnen | naar | op

- Mijn zusje wil later het liefst naar mijn vader trouwen.
- Raoul zit tijdens het tekenen op een kruk.
- Serap schrijft veel stukken voor de schoolkrant.
- Kleuren jullie netjes binnen de lijntjes?
- Juf vertelt ons een verhaal over de Vikingen.

Dit kan ik nu

1 Welk voegwoord past in de zin?

Kies uit: maar | want | dus | en | terwijl

- De hond zit achter de kat aan, want de kat vlucht naar het dak.
- Mama werkt achter de computer, terwijl ze zit te bellen.
- Ik heb geen huiswerk, dus ik ga buiten spelen.
- Papa heeft gras gemaaid en plantjes gepoot.
- Dieke doet haar feestjurk aan, want ze is jarig.

2 Wat is het onderwerp?

In elke samengestelde zin staan twee onderwerpen.
Vul de onderwerpen in.

- Olaf pakt zijn hengel, want hij gaat vissen. Olaf + hij
- Het is mooi weer, dus hij gaat op de fiets. het + hij
- De hengel ligt in het water en Olaf leest een boekje. de hengel + Olaf
- De visser valt in slaap, terwijl de vis naar de worm hapt. de visser + de vis
- De vissen zwemmen verder, want de wormen zijn opgegeten. de vissen + de wormen

3 Welk woord is de persoonsvorm?

In elke samengestelde zin staan twee persoonsvormen.
Onderstreep de persoonsvorm.

- Joris zit achter de computer en hij schrijft een verhaal.
- Zijn kat slaapt op de stoeleuning, want ze is moe.
- Joris typt, terwijl de blaadjes op zijn knie liggen.
- Hij heeft vandaag vrij, dus hij werkt de hele dag aan zijn verhaal.
- De computer is oud, maar hij doet het nog prima.

LEERWERKSCHRIFT EN LEERWERKSCHRIFT MAAT blz. 76 – 77 – 78. Gebruik het antwoordboek voor de antwoorden.

Lesinhoud

5

Introductie

Je kunt bij deze les een instructiefilmpje inzetten.

- Ga naar het digibord en bespreek aan de hand van de oefening wat de leerlingen in blok 3 over voorzetsels hebben geleerd.
- Bespreek kort de leerdoelen met de leerlingen. Bespreek wat de leerlingen deze week geleerd hebben over voegwoorden en over de persoonsvorm en het onderwerp in samengestelde zinnen.

Instructie

- De leerlingen maken zelfstandig de test Taal verkennen.
- Bespreek de opdrachten met de leerlingen. Ga niet in op de inhoud.

35

Verwerking

Dit kan ik nog

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 1 De leerlingen onderstrepen van een aantal gegeven woorden de voorzetsels.

Opdracht 2 De leerlingen schrijven naar aanleiding van de afbeelding vijf zinnen op met een voorzetsel.

Opdracht 3 De leerlingen vullen in vijf contextzinnen het goede voorzetsel in.

Dit kan ik nu

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 1 De leerlingen schrijven een voegwoord op de lege plek in de samengestelde zin.

Opdracht 2 De leerlingen zoeken in elke samengestelde zin twee onderwerpen. Ze gebruiken de proef: wie of wat + persoonsvorm?.

Opdracht 3 De leerlingen zoeken in elke samengestelde zin twee persoonsvormen. Ze bedenken zelf de proef hiervoor: maak de zin vragend en de persoonsvorm komt vooraan te staan.

5

Reflectie

- Bespreek de opdrachten met behulp van het digibord. Laat de leerlingen de resultaten invullen in het groeischrift of op het scoreblad Taal verkennen. Laat ze de grafiek bijwerken, zodat ze inzicht krijgen in hun vorderingen.

Extra instructie / differentiatie

Taal verkennen Pitstop

Dyslexie

Geef de dyslectische leerlingen meer tijd. Eventueel kunnen ze de test in een aparte ruimte maken.

Compactroute

Alle opdrachten.

Toetsweek Signaleringstoetsen

Organisatie

Deze week worden Woordenschat en Taal verkennen van blok 5 getoetst.

- **Op dag 1** worden de signaleringstoetsen afgenomen.
- **Op dag 2** gaan de leerlingen remediëren, herhalen of verrijken.
- **Op dag 3** gaan de leerlingen remediëren, herhalen of verrijken.
- **Op dag 4** worden de controletoetsen afgenomen.
- **Op dag 5** kan een les Redeneren met Pit of Filosoferen met Pit worden gegeven.
Werk je met de projectmap, dan doen de leerlingen stap 5 van het project.

Groeischrift

- Laat de leerlingen deze week de opdrachten in het groeischrift maken.
In het groeischrift houden leerlingen hun groei bij voor alle leerlijnen van Taal.
- Na blok 5 maken de leerlingen de opdrachten voor Spreken en luisteren en Woordenschat.
- Gedurende het hele schooljaar houden ze de gelezen boeken bij in de boekenlijst.
- Ook na het spreken in een groepje vullen de leerlingen het groeischrift in.

Toetsdoelen

Dit kan ik nu

Woordenschat

- De leerlingen kunnen de betekenis van 90 doelwoorden uit blok 5 geven.

Taal verkennen

- De leerlingen kunnen onderwerp en persoonsvorm herkennen en gebruiken.
- De leerlingen kunnen nieuwe voegwoorden herkennen en gebruiken.
- De leerlingen kunnen het onderwerp en de persoonsvorm in samengestelde zinnen vinden.

Dit kan ik nog

Woordenschat

- De leerlingen kunnen de betekenis van 90 doelwoorden uit blok 3 geven.

Taal verkennen

- De leerlingen kunnen de trappen van vergelijking herkennen en gebruiken.
- De leerlingen kunnen voorzetsels herkennen en gebruiken.

Advies per toetsonderdeel per domein

Dit kan ik nu

Woordenschat: 30 pnt / Taal verkennen: 30 pnt

0 - 18 punten = remediëren

19 - 24 punten = herhalen

25 - 30 punten = verrijken

Dit kan ik nog

Woordenschat: 10 pnt / Taal verkennen: 10 pnt

0 - 6 punten = remediëren met:

- Remedieerbladen blok 3
- Extra oefenen blok 3

Remediëren Woordenschat

Remedieerbladen

Blok 5, Printblad 1 – 2

Begeleid de leerlingen aan de instructietafel bij het maken van de opdrachten.

Printblad 1

- **Opdracht 1** Laat de leerlingen de woorden goed uitspreken en vervolgens opschrijven.
- **Opdracht 2** Lees de omschrijvingen samen met de leerlingen.
- **Opdracht 3** Lees samen de zinnen. Als een leerling het verkeerde woord kiest, bespreek dan de betekenis van de zin en het verkeerde woord.
- **Opdracht 4** Lees samen de zinnen. Benadruk dat de onderstreepte stukken niet altijd precies hetzelfde betekenen als de doelwoorden.

Printblad 2

- **Opdracht 1** De leerlingen kijken goed naar de afbeeldingen en schrijven de doelwoorden op.
- **Opdracht 2** De leerlingen mogen voor de oplossing in hun leerwerkschrift kijken.
- **Opdracht 3** Lees samen de zinnen. De leerlingen kiezen het goede doelwoord. Laat hen de zinnen vervolgens nog eens in eigen woorden uitleggen.
- **Opdracht 4** De leerlingen zoeken bij gegeven doelwoorden synoniemen.

Herhalen Woordenschat

Herhalingsbladen

Blok 5, Printblad 1 – 2

De leerlingen maken de opdrachten zelfstandig.

Printblad 1

- De leerlingen oefenen de betekenis van de woorden met een afbeelding. Ze kiezen bij een gegeven omschrijving het goede doelwoord uit drie woorden en vullen doelwoorden in de context van een weerbericht in.

Printblad 2

- De leerlingen plaatsen het goede doelwoord in een zin door gebruik te maken van de context. Ze gaan na welk woord niet bij een gegeven doelwoord hoort en ze kiezen voor doelwoorden in een gegeven contextzin.

Verrijken Woordenschat

Verrijkingsbladen

Blok 5, Printblad 1 – 2

De leerlingen maken de opdrachten zelfstandig.

De opdrachten gaan zowel over Woordenschat als Taal verkennen. Je kunt de leerlingen vrijlaten in de volgorde van het maken van de opdrachten.

Remediëren Taal verkennen

Remedieerbladen

Blok 5, Printblad 3 – 4

Begeleid de leerlingen aan de instructietafel bij het maken van de opdrachten.

Printblad 3

Lees samen de uitleg bovenaan het blad.

- **Opdracht 1** Laat de leerlingen uitleggen hoe ze de persoonsvorm van een zin kunnen vinden. Laat hen dit vervolgens oefenen.
- **Opdracht 2** Laat de leerlingen uitleggen hoe ze het onderwerp van een zin kunnen vinden.
- **Opdracht 3** Laat de leerlingen zeggen wat de persoonsvorm is en wat het onderwerp. Op welke manier hebben ze het antwoord gevonden?
- **Opdracht 4** Laat de leerlingen bij gegeven zinnen zelf een onderwerp bedenken. Laat hen de persoonsvorm bij elke zin onderstrepen.

Printblad 4

Lees samen de uitleg bovenaan het blad.

- **Opdracht 1** Lees samen het verhaal. Laat de leerlingen de voegwoorden onderstrepen.
- **Opdracht 2** De leerlingen kiezen welk voegwoord in de zinnen past.
- **Opdracht 3** Laat de leerlingen bij deze opdracht hardop denken.

Herhalen Taal verkennen

Herhalingsbladen

Blok 5, Printblad 3 – 4

De leerlingen maken de opdrachten zelfstandig.

Printblad 3

- De leerlingen lezen de uitleg en oefenen met het vinden van de persoonsvorm en het onderwerp bij zinnen in een verhaaltje.

Printblad 4

- De leerlingen lezen de uitleg en oefenen met voegwoorden en het vinden van de persoonsvormen en onderwerpen in samengestelde zinnen.

Verrijken Taal verkennen

Verrijkingsbladen

Blok 5, Printblad 1 – 2

De leerlingen maken de opdrachten zelfstandig.

De opdrachten gaan zowel over Woordenschat als Taal verkennen. Je kunt de leerlingen vrijlaten in de volgorde van het maken van de opdrachten.

Toetsweek Controletoetsen

Toetsdoelen

Dit kan ik nu

Woordenschat

- De leerlingen kunnen de betekenis van 90 doelwoorden uit blok 5 geven.

Taal verkennen

- De leerlingen kunnen onderwerp en persoonsvorm herkennen en gebruiken.
- De leerlingen kunnen voegwoorden herkennen en gebruiken.
- De leerlingen kunnen het onderwerp en de persoonsvorm in samengestelde zinnen vinden.

Dit kan ik nog

Woordenschat

- De leerlingen kunnen de betekenis van 90 doelwoorden uit blok 3 geven.

Taal verkennen

- De leerlingen kunnen de trappen van vergelijking herkennen en gebruiken.
- De leerlingen kunnen voorzetsels herkennen en gebruiken.

Dit kan ik al

Woordenschat

- De leerlingen kunnen de betekenis van 90 doelwoorden uit blok 6 geven.

Taal verkennen

- De leerlingen kunnen de leestekens hoofdletter, punt, vraagteken, uitroepetekens, komma, dubbele punt en aanhalingstekens herkennen en gebruiken.
- De leerlingen kunnen meer trappen van vergelijking gebruiken.
- De leerlingen kunnen nieuwe voorzetsels herkennen en gebruiken.

Advies per toetsonderdeel per domein

Dit kan ik nu

Woordenschat: 30 pnt /
Taal verkennen: 30 pnt

0 - 18 punten = matig/onvoldoende

Dit kan ik nog

Woordenschat: 10 pnt /
Taal verkennen: 10 pnt

0 - 6 punten = matig/onvoldoende

Dit kan ik al

Woordenschat: 10 pnt /
Taal verkennen: 10 pnt

8 punten = taalsterk

9 - 10 punten = taalsterk + compactroute

Advies voor leerroute volgend blok

Op basis van totaalscore **Dit kan ik nu** en **Dit kan ik nog** op de controletoetsen van blok 4 en 5

Woordenschat: 80 pnt / Taal verkennen: 80 pnt

0 - 32 punten = leerwerkschrift Maat

33 - 64 punten = leerwerkschrift

65 - 80 punten = leerwerkschrift + Pluswerk

Toetsweek Advies Woordenschat

Dit kan ik nu
matig/onvoldoende

Laat de leerlingen extra oefenen tijdens het volgende blok met de suggesties hieronder:

Herhalen en toepassen
blok 5

Leerwerkschrift

- **Opdracht 1** De leerlingen gaan na wie bepaalde uitspraken met daarin een uitdrukking gedaan kan hebben.

Leerwerkschrift Maat

- **Opdracht 1** De leerlingen gaan na welke uitdrukkingen in tekeningen uitgebeeld worden. Vervolgens maken ze met elke uitdrukking een zin.

Herhalingsbladen
blok 5

Printblad 1

- De leerlingen oefenen de betekenis van de woorden met een afbeelding. Ze kiezen bij een gegeven omschrijving het goede doelwoord uit drie woorden en vullen doelwoorden in de context van een weerbericht in.

Printblad 2

- De leerlingen zoeken het goede doelwoord in een zin door gebruik te maken van de context. Ze gaan na welk woord niet bij een gegeven doelwoord hoort en ze kiezen voor doelwoorden in een gegeven contextzin.

Dit kan ik nog
matig/onvoldoende

Laat de leerlingen extra oefenen tijdens het volgende blok met de suggesties hieronder:

Herhalen en toepassen
blok 3

De leerlingen maken de opdrachten van Herhalen en toepassen uit blok 3.

Herhalingsbladen
blok 3

De leerlingen maken de herhalingsbladen uit blok 3.

Dit kan ik al
goed/uitstekend

Volg in het volgende blok de aanwijzingen op voor taalsterke leerlingen of kies de compactroute (zie Handleiding Algemeen).

Toetsweek Advies Taal verkennen

Dit kan ik nu
matig/onvoldoende

Laat de leerlingen extra oefenen tijdens het volgende blok met de suggesties hieronder:

Herhalen en toepassen
blok 5

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

- **Opdracht 2** De leerlingen oefenen in groepjes met het maken van samengestelde zinnen.
- **Opdracht 3** De leerlingen zoeken de persoonsvormen en de onderwerpen in de samengestelde zinnen van opdracht 2.

Herhalingsbladen
blok 5

Printblad 3

- De leerlingen lezen de uitleg en oefenen met het vinden van de persoonsvorm en het onderwerp van zinnen in een verhaaltje.

Printblad 4

- De leerlingen lezen de uitleg en oefenen met voegwoorden en het vinden van de persoonsvormen en onderwerpen in samengestelde zinnen.

Dit kan ik nog
matig/onvoldoende

Laat de leerlingen extra oefenen tijdens het volgende blok met de suggesties hieronder:

Herhalen en toepassen
blok 3

De leerlingen maken de opdrachten van Herhalen en toepassen uit blok 3.

Herhalingsbladen
blok 3

De leerlingen maken de herhalingsbladen uit blok 3.

Dit kan ik al
goed/uitstekend

Volg in het volgende blok de aanwijzingen op voor taalsterke leerlingen of kies de compactroute (zie Handleiding Algemeen).

Observeren Spreken en luisteren

Beoordeel het spreek- en luistergedrag met behulp van de observatiepunten.
Gebruik daarvoor Hoofdstuk 9 – les 1 – opdracht 5.

Observatiepunten

- Staat de leerling rechtop?
- Spreekt de leerling duidelijk en laat hij niet te veel stiltes vallen?
- Kan de leerling zijn mening goed overbrengen? Gebruikt hij goede zinnen?

Remediëren

- Oefen het goed rechtop staan door eerst op verschillende manieren te gaan staan of te gaan zitten en dan een verhaal te vertellen.
- Oefen het boeiend vertellen door eerst een zin op drie verschillende manieren te laten zeggen: één keer heel snel en binnensmonds, één keer op monotone toon met veel stiltes en één keer met het goede tempo en correcte intonatie.
- Kijk met de leerling terug naar hoe de voorbereiding is gegaan. Oefen met het bedenken van goede argumenten.

Beoordeel de stelopdracht met behulp van de aandachtspunten.

Gebruik daarvoor Hoofdstuk 9 – les 9 – opdracht 5.

Aandachtspunten

- Kan de leerling een kop en een slogan bedenken?
- Kan de leerling goede argumenten bedenken?
- Zijn de lay-out en het kleurgebruik goed gekozen?

Remediëren

- Bespreek met de leerlingen verschillende reclameposters. Lees samen de koppen. Laat de leerlingen een aantal koppen en slogans bedenken.
- Bespreek met de leerlingen het gekozen goede doel. Wat doet de organisatie? Waarom is dat belangrijk? Laat de leerlingen een aantal argumenten bedenken.
- Bekijk met de leerlingen verschillende reclameposters. Benadruk daarbij de relatie tussen de lay-out en de boodschap. Wat valt op? Zien de leerlingen dat er gebruik wordt gemaakt van verschillende letters, kleuren en beelden? Wat is het effect daarvan?

Colofon

Redactie

Projectteam ThiemeMeulenhoff

Vormgeving

Flowdesign, Utrecht

Opmaak

Michelangela, Utrecht

Over ThiemeMeulenhoff

ThiemeMeulenhoff ontwikkelt slimme flexibele leeroplossingen met een persoonlijke aanpak. Voor elk niveau en elke manier van leren. Want niemand is hetzelfde.

We combineren onze kennis van content, leerontwerp en technologie, met onze energie voor vernieuwing. Om met en voor onderwijsprofessionals grenzen te verleggen. Zo zijn we samen de motor voor verandering in het primair, voortgezet en beroepsonderwijs.

Samen leren vernieuwen.

www.thiememeulenhoff.nl

ISBN 978 90 06 66311 2

Versie 1.2

© ThiemeMeulenhoff, Amersfoort

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j° het Besluit van 23 augustus 1985, Stbl. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie (PRO), Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp (www.stichting-pro.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet) dient men zich tot de uitgever te wenden. Voor meer informatie over het gebruik van muziek, film en het maken van kopieën in het onderwijs zie www.auteursrechtenonderwijs.nl.

De uitgever heeft ernaar gestreefd de auteursrechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Deze uitgave is volledig CO₂-neutraal geproduceerd.

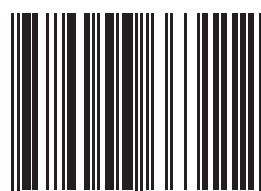
Het voor deze uitgave gebruikte papier is voorzien van het FSC®-keurmerk.

Dit betekent dat de bosbouw op een verantwoorde wijze heeft plaatsgevonden.

Taal

Groep 5 • Blok 5
Handleiding

9 789006 663112